

SADIK YAZAR*;
MÜCAHİT KAÇAR**;
BERAT AÇIL***

Klasik Türk Edebiyatı Lisansüstü Çalıştayı Sonuç Raporu

I. Giriş

Malum olduğu üzere klasik Türk edebiyatı (bundan sonra KTE) araştırmaları, XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyılın başından, Osmanlı İmparatorluğu'nun son demlerini sürdürdüğü döneminden itibaren başlamıştır. Bu çalışmalar, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte nicelik ve nitelik bakımından tedrici olarak artmış; özellikle 1980'li yıllardan sonra bu sahada hatırı sayılır bir külliyat ortaya çıktığı gibi bu alanda çalışan birçok araştırmacı da yetişerek bu akademik disiplinde bir birikim oluşmasını sağlamıştır.

1990'lı yıllardan başlayarak KTE araştırmalarının bu birikimini değerlendirme gereğı duyulmuştur. Bu amaçla alana dair farklı konularda çalıştaylar yapılmış, bu çalıştaylarda dile getirilen ve tartışılan meselelerle ilgili alınan kararların uygulamaya geçirilmesiyle

* Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, (zyazar@gmail.com).

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, (mukac80@gmail.com).

*** Doç. Dr. İstanbul Şehir Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, (beratacil@gmail.com).

problemlerin çözülmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır. Söz konusu çalıştayların ilki 1992 yılında Ankara'da İLESAM tarafından düzenlenen *I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyum'u*'dur. Dönemin KTE uzmanları tarafından sunulan tebliğlerle alandaki sorunlar betimlenip bunlara çözüm önerileri teklif edilmiştir. O zamana kadar yapılanlar değerlendirilmiş, daha sağlıklı bir ilerleme sağlamak için gerekli önlemler alınmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda değerlendirilebilecek olan TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'nde 23 Aralık 2006 tarihinde düzenlenen *Eski Türk Edebiyatı Çalıştayı* ise lisans programlarında okutulan alan dersleriyle ilgili mevcut problemlerin ele alınması ve ortak bir müfredat geliştirilmesi yönünde önemli adımlar atılmasını sağlaması açısından kayda değer bir çalıştay olmuştur.

Öte taraftan KTE sahasındaki araştırmacı sayısının önemli oranda artmasıyla birlikte bu sahada tez, makale ve kitap gibi bilimsel üretimlerde de büyük bir artış olmuştur. Saha adına sevindirici olmakla birlikte bu bilgi üretiminin düzen, kontrol ve eleştiriden yoksun olduğu da sıklıkla dile getirilen bir husustur. Benzer şekilde öğrenci alımı, ders süreci ve tez yönetme/değerlendirme gibi lisansüstü eğitim süreçlerinin uygulama safhasında görüp şahit olduklarımız ya da türlü vesilelerle bir araya geldiğimiz meslektaşların değerlendirmeleri dikkate alındığında alandaki bu bilgi üretimi ve gidişatın bir değerlendirmeye tabi tutulmasına muhtaç olduğu açık bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Gerek yukarıda değinilen çalışmaların bir devamı olmak üzere gerekse ortaya çıkan bu ihtiyaca binaen KTE sahasındaki lisansüstü eğitimini değerlendirmeye tâbi tutarak bu alanda biriken sorunları masaya yatırmak ve bu sorunlara ortak çözümler bulmaya çalışmak amacıyla 20 Ocak 2020 tarihinde İstanbul Medeniyet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nın ev sahipliğinde bir çalıştay düzenlenmiştir. Bu çalıştayda; lisansüstü programlarında okutulan derslerin içerikleri bakımından değerlendirilmesi, zorunlu olarak okutulması gereken derslerin neler olması gerektiği, lisansüstü eğitime alınacak ve mezun edilecek öğrencilerin sahip olmaları gereken yeterlikler ve donanımın seviyesi, alanda yapılmış ve yapılmakta olan lisansüstü tezlerinin değerlendirilmesi, öğrenci-danışman ilişkilerinin niteliği, klasik Türk

edebiyatında kuram eksikliği veya yanlış uygulamaların oluşturduğu sorunlar gibi meseleler ele alınmaya çalışılmıştır.

Bu maksatla EK 2’de sunulan çalıştay programı hazırlanıp bazı müzakere konuları belirlenmiştir. Çalıştay oturumlarının başlamasından önce düzenleme kurulu adına bir giriş konuşması yapan Sadık Yazar, belirlenen bu müzakere konularının alandaki tüm meseleleri kapsamadığını özellikle vurgulamış, bu çalıştayın KTE sahasındaki meselelerin alana mensup araştırmacıların katılımıyla müzakere edilecek toplantı dizilerinin başlangıcı olarak değerlendirilip diğer toplantılar için de usul ve kapsam arayışı olarak da telakki edilecek istişarî bir toplantı olarak da tasarlandığını ifade etmiştir.

Bu doğrultuda istişare sürecini daha sağlıklı yürütebilmek adına sınırlı bir davetli listesi oluşturularak çalıştaya **sadece İstanbul’daki üniversitelerde görev yapan Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı ile Türk İslam Edebiyatı bölümlerindeki uzmanlar** davet edilmiştir. Çalıştaya şu araştırmacılar iştirak etmiştir:

1.	Prof. Dr. Üzeyir Aslan	Marmara Üniversitesi, TDE Bölümü
2.	Prof. Dr. Hatice Aynur	İstanbul Şehir Üniversitesi, TDE Bölümü
3.	Prof. Dr. Müjgan Çakır	Mimar Sinan Üniversitesi , TDE Bölümü
4.	Prof. Dr. Sebahat Deniz	Marmara Üniversitesi, TDE Bölümü
5.	Prof. Dr. Mücahit Kaçar	İstanbul Üniversitesi, TDE Bölümü
6.	Prof. Dr. Hanife Koncu	Mimar Sinan Üniversitesi, TDE Bölümü

7.	Prof. Dr. M. Fatih Köksal	İstanbul Kültür Üniversitesi, TDE Bölümü
8.	Prof. Dr. Nihat Öztoprak	FSM Vakıf Üniversitesi, TDE Bölümü
9.	Prof. Dr. Dursun Ali Tökel	FSM Vakıf Üniversitesi, TDE Bölümü
10.	Prof. Dr. Sadık Yazar	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TDE Bölümü
11.	Doç. Dr. Berat Açıl	İstanbul Şehir Üniversitesi, TDE Bölümü
12.	Doç. Dr. Türkan Alvan	FSM Vakıf Üniversitesi, TDE Bölümü
13.	Doç. Dr. Arzu Atik	29 Mayıs Üniversitesi, TDE Bölümü
14.	Doç. Dr. Ümran Ay	Marmara Üniversitesi, TDE Bölümü
15.	Doç. Dr. Fatma Büyükkarcı Yılmaz	Boğaziçi Üniversitesi, TDE Bölümü
16.	Doç. Dr. Tülay Gençtürk Demircioğlu	Boğaziçi Üniversitesi, TDE Bölümü
17.	Doç. Dr. Ali Öztürk	İstanbul Üniversitesi, Türk İslam Edebiyatı ABD
18.	Doç. Dr. Songül Yağcıoğlu	Arel Üniversitesi, TDE Bölümü

19.	Doç. Dr. Meliha Yıldırım Sarıkaya	Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
20.	Dr. Öğr. Üyesi Leyla Alptekin Sarıoğlu	Mimar Sinan Üniversitesi, TDE Bölümü
21.	Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin Ayçiçeği	İstanbul Üniversitesi, Türk İslam Edebiyatı ABD
22.	Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Çorak	İstanbul Üniversitesi, Türk İslam Edebiyatı ABD
23.	Dr. Öğr. Üyesi Nusret Gedik	Marmara Üniversitesi, TDE Bölümü
24.	Dr. Öğr. Üyesi Meriç Kurtuluş	Haliç Üniversitesi, TDE Bölümü
25.	Dr. Öğr. Üyesi Betül Nizam	İstanbul Şehir Üniversitesi, TDE Bölümü
26.	Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Oktay Uslu	Boğaziçi Üniversitesi, TDE Bölümü
27.	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Özkat	Yeni Yüzyıl Üniversitesi, TDE Bölümü
28.	Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre Özyıldırım	Yıldız Teknik Üniversitesi, TDE Bölümü
29.	Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Sona	Yıldız Teknik Üniversitesi, TDE Bölümü
30.	Dr. Öğr. Üyesi Turgay Şafak	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TDE Bölümü

31.	Dr. Öğr. Üyesi Esmâ Şahin	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TDE Bölümü
32.	Dr. Öğr. Üyesi Gülşah Taşkın	Boğaziçi Üniversitesi, TDE Bölümü
33.	Dr. Öğr. Üyesi Kadir Turgut	İstanbul Üniversitesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
34.	Araş. Gör. Dr. Süreyya Uzun Pekşen	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TDE Bölümü
35.	Öğr. Gör. Resul Altuntaş	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TDE Bölümü
36.	Araş. Gör. Ahmet Emin Saraç	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TDE Bölümü

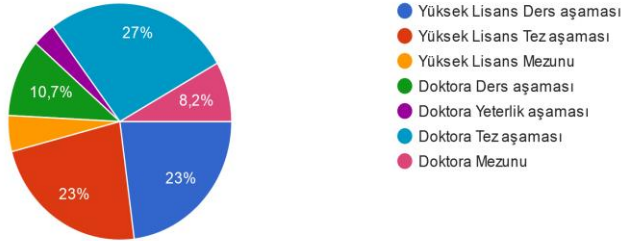
Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları arasında ortak hareket alanları belirlemek ve daha nitelikli araştırmalar için ortak standartlar geliştirmek çalıştayın temel amacı olmuştur. Hayata geçirilmesi çok daha muhtemel ve mümkün olan ortaklıkları tespit edip bunları uygulamaya koymaya çalışma isteği ve lojistik kolaylıktan dolayı ilk etapta İstanbul'daki meslektaşlarımızla işe başlanmıştır.

“Yeterlikler”, “Dersler” ve “Tezler” başlıklarıyla üç oturum olarak tasarlanan çalıştayda, Sadık Yazar, Mücahit Kaçar ve Berat Açıl tarafından her oturumun başında müzakere konularını açan ve oturumun çerçevesini çizen birer sunum yapılmış, ardından da belirlenen konular, oturum moderatörlerinin yönlendirmesiyle ele alınarak görüş ve değerlendirmeler dile getirilmiştir. Oturum konuları belirlenirken **lisansüstü eğitim süreçleri** dikkate alınmış olmakla birlikte kimi konuların yüksek lisans ve doktora seviyesinde ayrı ayrı değerlendirilmeleri gerektiği üzerinde durulmuştur.

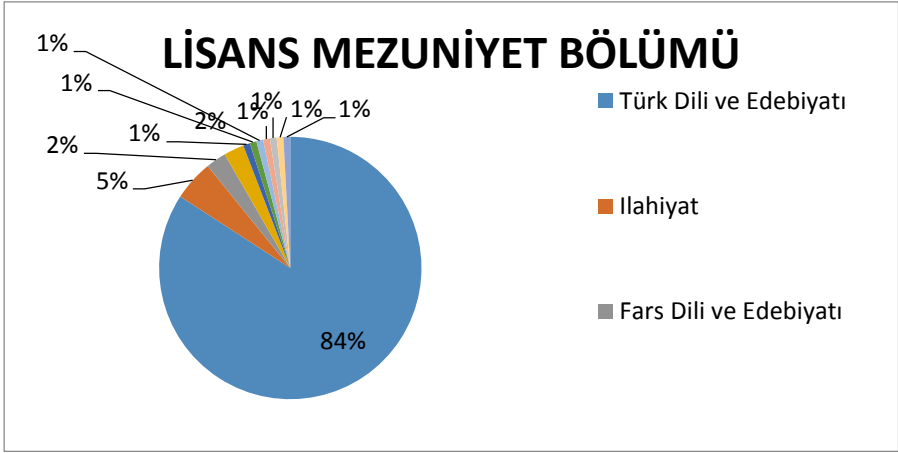
Tertip heyeti, müzakere konularının belirlenmesi ve sunumların hazırlanması sürecinde alanın paydaşlarından olan öğrencilerin görüş ve değerlendirmelerinin de göz ardı edilemeyeceği düşüncesinden hareketle çalıştay öncesinde lisansüstü öğrencilerine yönelik bir de anket düzenlemiştir. 122 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen bu anketin sonuçlarına da sunumlarda yer vermeye çalışılmıştır. Bahsi geçen anketin katılımcılarına dair genel olarak şu bilgiler verilebilir:

Ankete temelde İstanbul'daki lisansüstü öğrencileri dahil edilmiştir; ancak paralellikler ve farklılıkların belirlenmesi açısından bir katkısı olabileceği düşüncesinden hareketle Anadolu'daki üniversitelerde lisansüstü öğrenim gören sınırlı sayıda öğrencinin de görüşlerine başvurulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim durumları şöyledir:

Lisansüstü Öğrenim durumunuz
122 yanıt

Görüldüğü üzere anket katılımcılarının %46'sı yüksek lisans ders ve tez aşamasında iken %54'ü YL mezun, doktora ders, doktora tez, yeterlik dönemindedir. Bunlardan bir kısmının doktora mezunu olduğu da unutulmamalıdır. Ankete katılan öğrencilerin mezun oldukları lisans bölümleri ise şu şekildedir:

Çalıştayı tertibinde İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nin değerli idarecilerinin önemli katkıları olmuştur. Bu bağlamda Sayın Rektör Prof. Dr. Gülferdin Çelik'e ve Sayın Genel Sekreter Doç. Dr. Faruk Bal'a teşekkür ederiz. Çalıştayı düzenlenmesi noktasında desteklerini esirgemedikleri gibi yaptıkları konuşmalar ile de toplantıya katkı sunan Edebiyat Fakültesi dekanı Sayın Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Türk Dili ve Edebiyatı bölüm başkanı Sayın Prof. Dr. Muharrem Dayanç'a tertip heyeti olarak teşekkürü borç biliriz. Çalıştayı icrası sırasında desteklerini bizden esirgemeyen İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nden Öğr. Gör. Habibe Demir ve aynı üniversitenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans öğrencilerinden Ömür Akadır, Şeymanur Ata, Esmâ Bektaş, Funda Bora, Ahmet Furkan Çiçek, Sinem Kansun, ve Fatih Tuna'ya tertip heyeti olarak teşekkür ederiz. Hazırladığımız anket sorularının yapılandırılmasında ve nihai halini almasında çok önemli katkılarda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Kadir Turgut'a teşekkürü bir borç biliriz. Bahsi geçen anket sorularını öğrencileri ya da arkadaşlarına yönlendirerek bizlere katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Leyla Alptekin Sarıoğlu, Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Sona, Araş. Gör. Ferhat Muslukçu'ya da müteşekkir olduğumuzu ifade etmek isteriz.

Tertip heyetinde yer alan her bir üyenin de çalıştayı oluşturma fikrinden başlayıp icrasına kadarki her bir aşamada çok değerli katkıları olmuştur. Bu anlamda Prof. Dr. İsmail Güleç, Dr. Öğr. Üyesi Esmâ Şahin, Araş. Gör. Dr. Süreyya Pekşen, Araş. Gör. Ahmet Emin Saraç, Öğr. Gör. Resul Altuntaş ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı

Bölümü ABD yüksek lisans öğrencisi Rumeysa Bayram'a çok teşekkür ederiz. Ayrıca eldeki raporun hazırlanması aşamasında çalıştayın ses kayıtlarını deşifre ederek ve metni tashih ederek katkılarına devam eden Dr. Öğr. Üyesi Esmâ Şahin, Araş. Gör. Dr. Süreyya Pekşen, Araş. Gör. Ahmet Emin Saraç ve Öğr. Gör. Resul Altuntaş'a hassaten teşekkür ederiz.

2. OTURUMLARDA SUNULAN ÇERÇEVE SUNUMLARI VE ELE ALINAN KONULAR

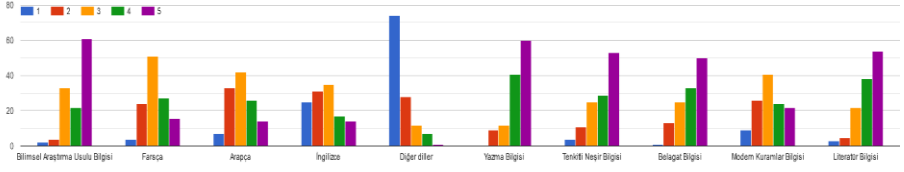
2.1. Birinci Oturum

Çalıştayın lisansüstü programlara öğrenci kabulünde adaylardan beklenen ya da beklenmesi gerektiği düşünülen yeterliklerin müzakere edildiği birinci oturumunun çerçeve sunumu Prof. Dr. Sadık Yazar tarafından yapılmıştır.

2.1.1. Çerçeve Sunum

Bilindiği üzere, klasik İslamî eğitim geleneğinde herhangi bir ilme başlamadan evvel o ilmin gerektirdiği âlet ilimlerin öğrenilmesi şart idi. Bundan dolayıdır ki klasik ilim tasniflerinde “ulûm-ı âliye” denen bir alan hiçbir zaman eksik olmazdı. Bu gözle bakıldığında bir akademik disiplin olarak Klasik Türk Edebiyatı disiplininin “âlet ilimleri” nelerdir ya da neler olmalıdır? Yani bir KTE araştırmacısı bu alanda çalışmaya başlamadan evvel ya da çalışmaya başladıktan sonraki farklı aşamalarda hangi yeterlikleri hangi oranda edinmelidir? Bu noktada öğrencilere yöneltilen sorulardan birisi bu konuyla ilgiliydi. Onlara yüksek lisans başında, doktora başında ve doktora sonunda sunulan yeterlik alanlarını puanlamaları istendiğinde ortaya çıkan sonuç şöyle olmuştur:

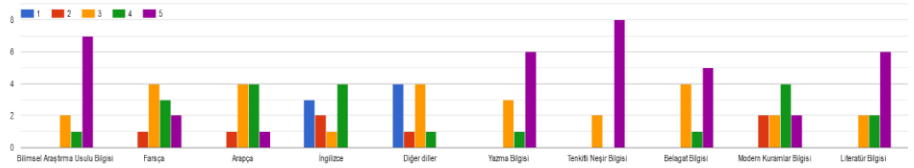
Klasik Türk Edebiyatı sahasında Yüksek Lisans eğitime başlamadan evvel aşağıdaki yeterliklerden hangisi ne ölçüde gereklidir? Birten beşe kadar puanlayınız? (1 en az, 5 en çok)

Klasik Türk Edebiyatı sahasında doktora eğitime başlamadan evvel aşağıdaki yeterliklerden hangisi ne ölçüde gereklidir? Birten beşe kadar puanlayınız? (1 en az, 5 en çok)

Klasik Türk Edebiyatı sahasında doktora eğitiminden sonra aşağıdaki yeterliklerden hangisi ne ölçüde gereklidir? Birten beşe kadar puanlayınız? (1 en az, 5 en çok)

Buna göre öğrencilerin gözüyle en önemli yeterlik alanları

- Bilimsel Araştırma Usulü Bilgisi
- Tenkitli Neşir Bilgisi
- Yazma Bilgisi
- Literatür Bilgisi
- Belagat Bilgisi

şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ders programlarımız da dikkate alındığında öğrencilerin bu beklentilerini ne ölçüde karşılıyor ve bunları sınavlarda ne oranda ölçebiliyoruz? Öte taraftan öğrencinin Arapça, Farsça ya da İngilizce gibi dil yeterliğine bakışı nasıl değerlendirilmelidir?

Hepimizin ortak olarak en önemli yeterlikler arasında gösterdiği dil konusu öğrenciler tarafından neden ötelenmiş ya da daha az önemli görülmüştür? Bunda mevcut durumun etkisi var mıdır?

Dil noktasındaki yeterlikler neler olmalıdır?

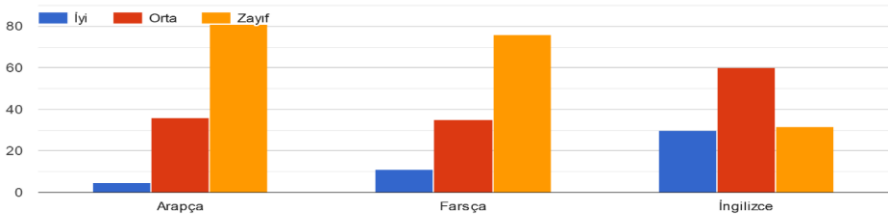
Bir KTE araştırmacısının öncelikli olarak edinmesi gereken dil yeterliği nedir? Hangi dile öncelik vermelidir? Bunun belirlenmesinde ölçütler ortaya konabilir mi? Konabilirse bunlar ne olmalıdır? Buna göre birinci, ikinci ve üçüncü derecede öğrenilmesi gereken bir ortak diller sıralaması oluşturulabilir mi?

Artık tüm dünyada yaygın bir akademik dil konumunda bulunan İngilizce bir KTE araştırmacısının olmazsa olmazı mıdır? KTE araştırmacısı İngilizceyi neden bilme/öğrenme gereği duyar? Daha açık bir ifadeyle bir KTE araştırmacısının İngilizce literatürden bağımsız araştırma yapması mümkün müdür?

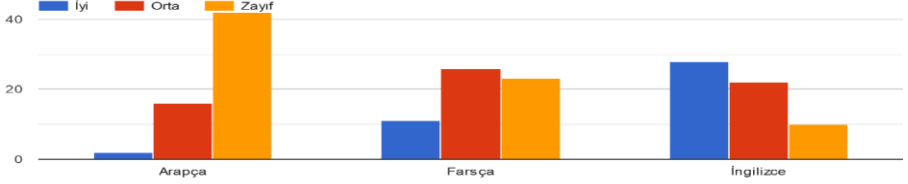
Genel olarak dilbilim özel olarak Türk dili araştırmalarında Almanca ve Rusça gibi dillerin önemli âlet ilimlerinden olması gibi KTE sahasındaki araştırmalarda da İngilizce dışında muhakkak öğrenilmesi gereken bir Batı dili var mıdır?

Öğrencilere bu noktada müracaat ettiğimizde dil yeterliğine dair şöyle bir durumun ortaya çıktığı görülmektedir:

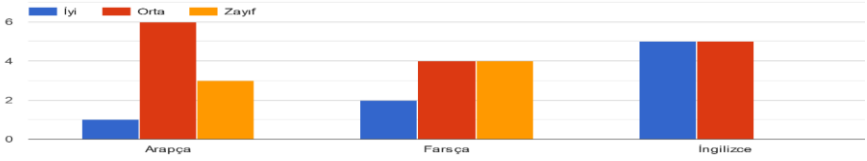
Yüksek Lisansa başlamadan evvel aşağıdaki dillerde yeterliliğinizin ne seviyede olduğunu düşünüyorsunuz?

Doktoraya başlamadan evvel aşağıdaki dillerde yeterliliğinizin ne seviyede olduğunu düşünüyorsunuz?

Doktoradan mezun olduktan sonra aşağıdaki dillerde yeterliliğinizin ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Grafiklere bakıldığında, ankete katılan KTE sahası araştırmacıları arasında Arapça ve Farsça yeterliği bakımından iyi durumda olanların azlığı dikkati çekmektedir.

Arapça ve Farsçanın KTE araştırmalarında katkısı nedir? Klasik dönemlerde kültürlerarası sınırların modern zamanlara oranla çok daha geçişken olduğu; dolayısıyla karşılıklı ilişki ve alışverişlerin yoğun olduğu iyi bilinen bir husustur. Arap, Fars ve Türk edebiyatları arasındaki ilişkinin de bundan azade olmadığı düşünüldüğünde Arapça ve Farsçadan bağımsız olarak KTE sahasında araştırma yapan bir araştırmacının kaybettikleri nelerdir?

Osmanlı Türkçesi bilgisi ve bununla ilintili olarak tarihî Türkçe bilgisi KTE sahasında lisansüstü eğitime kabulde gözetilmesi/ölçülmesi gereken bir yeterlik midir? Böyle ise mevcut durumda bunu ne kadar ölçebiliyoruz?

Aruz, kafiye, nazım biçimi ve türleri gibi nazari bilgiler

KTE araştırmacısının âlet ilimleri arasında yer almalı mıdır? Eğer yer alıyorsa mevcut durumda bu yeterlikler ne ölçüde denetlenmektedir? Son

dönemlerde bu bilgilerin tamamıyla teknik bilgiler olarak telakki edilip edebî metne katkılarının göz ardı edildiği bir yanılısma mı yoksa hakikat mi? Bu bilgileri saf istatistik bilgi dökümünden çıkarıp belagat nokta-i nazarından metin incelemelerine dahil etmek mümkün değil midir? Bu noktada sorduğumuz bir soruda bu gibi bilgilerin pek ölçülmediği/ölçülmeye değer bulunmadığı görülmektedir.

Klasik Türk edebiyatı çalışmalarında ele alınan metinlerin hangi **nazari bilgi ya da kuram** çerçevesinde incelenip tahlil edileceği konusunda genel olarak bir kararsızlık/belirsizlik ve düzensizlik var gibidir. Bu noktada bir standart geliştirmek mümkün müdür? KTE araştırmacısının öncelikli olarak bakacağı, metinleri o pencereden inceleyebileceği bir nazari bilgi ya da kuram sıralaması yapmak mümkün müdür?

Bu çerçevede **belagatin** yeterlikler içerisindeki yeri nedir? Başka bir ifadeyle belagat KTE araştırmacısının bir âlet ilmi midir? Lisansüstü alımlarında bunu bir yeterlik alanı olarak görüp öğrenciyi bu bağlamda sınavabiliyor muyuz? Mevcut durumda KTE araştırmalarında belagat bir kuram olarak metinlere uygulanabiliyor mu?

Yine **modern edebiyat kuramlarının** KTE araştırmaları içerisindeki yeri nedir? Bunlar bir lüks müdür yoksa KTE araştırmacısının âlet ilimleri kapsamında değerlendirilmeli midir? Bir örnek olması bakımından René Wellek ve Austin Warren tarafından yazılan ve Yeni Türk Edebiyatı araştırmalarında olmazsa olmaz konumunda olan *Edebiyat Teorisi* kitabının KTE araştırmaları için de benzeri bir kaynaklık değeri var mıdır? Modern edebiyat kuramları kaynaklığında yapılan KTE araştırmaları alana katkıda bulunup yeni bir alan açabildi mi, yoksa fantastik denemelerden öteye gidemediler mi?

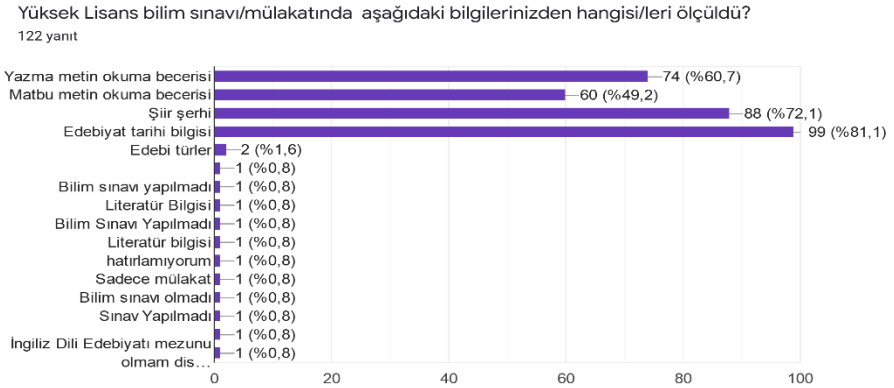
Klasik Türk edebiyatının kaynakları denen alan KTE araştırmacısının yeterlikleri arasında mıdır? Örneğin temel İslamî bilimlerde (tefsir, hadis, fıkıh, siyer vb) giriş düzeyinde bile olsa bilgi sahibi olmak gerekli midir? Benzer şekilde başta şiir olmak üzere klasik edebî metinlerde mecaz katmanına malzeme olan tasavvuf, mitoloji, maddî kültür ve sosyal hayat gibi alanlardaki bilgi de alanımızdaki olmazsa olmazlardan mıdır? Bu alanlarda ortak bir okuma listesi yapmak mümkün müdür?

Bilimsel araştırma usulü noktasında öğrencilerden beklentimiz var mı? Varsa bunu ne oranda ölçebiliyoruz? Bu konuda da ortak bir okuma listesi hazırlamak mümkün mü?

Klasik Türk edebiyatının her dönemde Fars edebiyatını yakından takip ettiği dikkate alınır, bu iki edebiyat arasındaki etkileşimleri, ilişkileri takip edebilmek için **Fars edebiyatı tarihi bilgisi** de bir yeterli alanı kabul edilebilir mi? Bu da KTE araştırmacısının bu alanda kariyer yapmaya başlamadan evvel ya da kariyeri sırasında edinmesi gereken bir bilgi alanı mıdır? Bu, lisansüstü sınavlarda ölçülmesi gereken bir alan mıdır?

KTE araştırmacısı bu sahada çalışmaya başlamadan evvel ya da süreç içerisinde **KTE geleneğinde yazılmış hangi metinleri** öncelikli olarak okumalıdır? Jüri olarak bulunduğumuz sınavlarda bu noktada yaptığımız yoklamalara göre bu okumaların (müstakil bir metin olarak) Fuzûlî'nin *Leylâ vü Mecnûn*'u ile Şeyh Gâlib'in *Hüsn ü Aşk*'ından öteye gitmediği anlaşılmaktadır. Bu da öğrencinin lisans birinci sınıftan itibaren edinmeye başladığı teorik bilgiyi büyük oranda uygulamaya taşıyamamasına sebep olmaktadır. Bu noktada yüksek lisans ve doktora düzeyinde KTE araştırmacısının okuması gereken metinlerin bir listesini hazırlamak mümkün müdür?

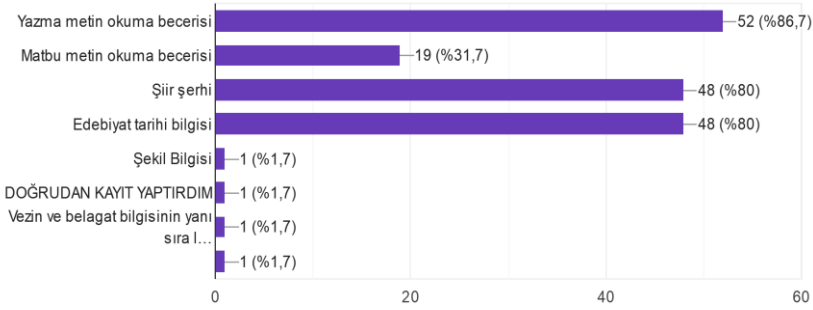
Mevcut durumda öğrencileri lisansüstü programlara kabul ederken onların hangi bilgilerini ölçüyoruz? Öğrencilere sorulduğunda şu görüntü ortaya çıkmaktadır:

Öğrencileri programlara kabul ederken sahip olmaları gerektiğini düşündüğümüz yeterliklerin ne kadarını, ne oranda ölçebiliyoruz? Öğrencilere bakılırsa biz onlardan genellikle şunları istiyoruz:

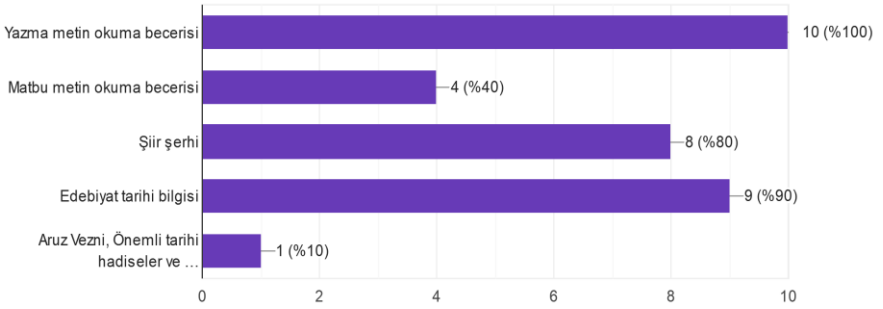
Doktora bilim sınavı/mülakatında aşağıdaki bilgilerinizden hangisi/leri ölçüldü?

60 yanıt

Yeterlik bilim sınavı/mülakatında aşağıdaki bilgilerinizden hangisi/leri ölçüldü?

10 yanıt

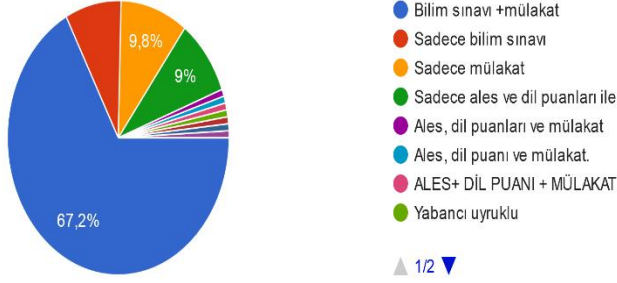

Bu sunulardan açıkça görüldüğü üzere, kahir ekseriyetle, öğrenci adaylarının matbu ve yazma metin okuma becerileriyle bu metinleri şerh edebilme yetilerini ve edebiyat tarihi bilgilerini ölçüyor ve onları bu yeterliklere dayanarak lisansüstü programlara kabul ediyoruz. Böyle bir değerlendirme ne derecede yeterlidir?

Öğrencileri nasıl bir süreçle lisansüstü programlara kabul ediyoruz? Yaptığımız ankette bilim sınavı + mülakatın oldukça yüksek bir oranda olduğu görülmektedir.

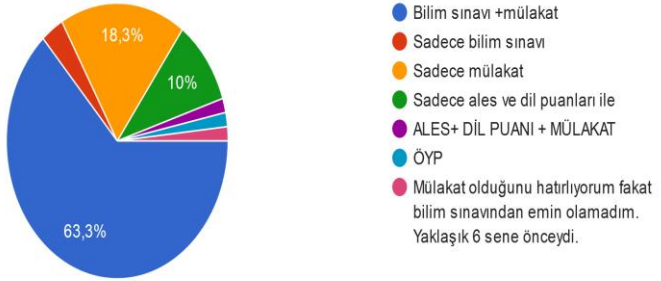
Yüksek lisans eğitime kabulünüz aşağıdaki yollardan hangisi ile gerçekleşti

122 yanıt

Doktora eğitime kabulünüz aşağıdaki yollardan hangisi ile gerçekleşti

60 yanıt

Öğrenci kabul sürecimiz ne derece sağlıklıdır? Bir öğrencinin KTE sahasında akademik kariyer yapmaya hazır olduğunu ölçmek için bilim sınavı ve ortalama 10 dakikadan oluşan bir mülakat süresi yeterli midir? Kabul süreci, adayları daha iyi tanıyabilecek bir süreye yayılabilir mi? Bu süreç içerisinde referans sisteminin yeri yeniden etkinleştirilebilir mi? Hocasının, öğrencisini olabilecek en objektif biçimde değerlendirebileceği bir form hazırlanabilir mi?

Alanımızdaki yeterlikleri belirlerken lisans mezuniyeti başka alanlarda olan adayları da TDE mezunlarıyla aynı değerde mi tutmak

gerekir? Böyle bir beklenti ne kadar gerçekçi olur? Öte taraftan disiplinlerarası çalışmaları nasıl sağlayabiliriz? Boğaziçi Üniversitesi'nde TDE-Çeviribilim bölümleri arasında gerçekleştirilen ortak çalışmalara benzer çalışmaları yaygınlaştırmak mümkün değil midir?

2.1.2. Ele Alınan Konular, İleri Sürülen Görüşler ve Yapılan Değerlendirmeler

Birinci oturumun çerçeve sunumundan sonra bahsi geçen konular Prof. Dr. Hatice Aynur'un moderatörlüğünde müzakere edilmeye çalışıldı. Bu müzakereler sırasında; lisansüstü eğitiminde yeterlikler konusu ele alınarak lisansüstü öğrenci alımlarında öğrencinin hangi donanımlara sahip olmasının beklendiği üzerinde duruldu. Programın yoğun olması ve sürenin sınırlı olması dolayısıyla birinci oturumda ele alınması tasarlanan bazı meseleler üzerinde durulamamış olmakla birlikte usul bilgisi ve dil yeterliği bu oturumun temel konuları olarak tartışıldı.

Oturumun başında moderatör, katılımcılara söz vermeden evvel KTE sahasındaki araştırmaların bireysel amaçlarından ziyade programlanmış uzak amacına (maksad-ı aksa) yönelik bir "tahayyül"ümüz olması gerektiği üzerinde durdu. Bu anlamda bilimsel yöntemlerle yapılan metin neşri çalışmaları olsun ya da şerh ve tahlil türü çalışmalar olsun, şu ana kadar yapılan çalışmaların hangi hedefe yönelik olarak yapıldığını sorup bu meselenin her şeyden evvel sorunsallaştırılması gerektiğini ifade etti. Bu doğrultuda "Doğru/hatasız okunmuş metinler mi ortaya çıkarmaya çalışıyoruz?", "Bu metinlerin yazıldığı dönemin edebî ve kültürel yönlerine dair bilgilerimizi mi artırmak istiyoruz?" yoksa "Bu metinlerin yazıldığı dönemde yaşamış insanların düşünce dünyasını mı anlamak istiyoruz?" gibi sorular sorarak bu türden somut hedeflerimizin olması gerektiğini, ancak bu sayede yapılan çalışmaların nihai bir hedefe doğru yönlendirilmesinin mümkün olabileceğini ifade etti.

Moderatörün katılımcılara söz vermesiyle birlikte, oturumun ilk bölümlerinde öncelikle edebiyat araştırmalarında usul ve yöntem

bilgisinin önemi ve bilimsel araştırmalarda belli bir standart belirlenmesi gerektiği hususu belirtilerek aşağıdaki görüş ve öneriler dile getirildi:

- Kimi katılımcılar kendi uygulamalarını örnek vererek bilimsel araştırma usulünün, bire bir ilişkilere dayalı olarak yaptırılacak uygulamalar üzerinden öğrencilere aktarılabilceğini ifade ettiler. Öğrencilerin klasik edebiyat metinleri ile daha ziyade teorik çalışmalar ve ikincil kaynaklar üzerinden buluşturulmasının alanımızda yaygın olarak görülen hatalı bir uygulama olduğu vurgulanarak bunun yerine öğrencilerin lisans döneminden başlamak üzere, hassaten lisansüstü eğitimleri sırasında klasik edebiyat metinlerinin bizzat kendilerini okumaya yönlendirilmeleri gerektiği dile getirildi. Bu noktada elde diliçi çevirisi yapılarak ya da notlandırılarak hazırlanan neşirlerin çok az ve yetersiz olduğu öne sürölüp bu yöndeki zorluğa işaret edildi.
- Kuram bilgisinin eksikliği ve bu alandaki yerli kaynakların yetersiz oluşu nedeniyle edebiyata bilimsel yaklaşımın ne yazık ki mümkün olmadığı ifade edildi. Kuramlar konusunda kendi kaynaklarımızdan, özellikle belagat kitaplarından yeterince faydalanılmadığı ve bunların göz ardı edildiğı belirtildi. Örneğın belagat ilminin alt dallarından “beyan”a ait bir terim olan “delâlet”in aslında “göstergebilim”e karşılık geldiğı ve kendisinden yüzlerce yıl önce belagat âlimleri tarafından tarif ve tavsif edildiğı halde günümüzde bizim bunu Batılı dilbilimci Saussure’den öğrendiğimize/öğrenmeye çalıştığımıza dikkat çekildi. Bu bağlamda kendi öz kaynaklarımızdan haberdar olup bu kaynakları iyi bir şekilde anlayıp özümseyerek araştırmalarımız için usul geliştirmede kullanmamız gerektiğinin altı çizildi. Usul ve metot eksikliği nedeniyle klasik edebiyatın bilimsel düzeyde ele alınıp değerdendirilmesinde ciddi eksiklerin bulunduğuna dikkat çekilerek edebiyata bilimsel ve estetik yaklaşmak yerine hissî bir yaklaşımın yerleşmesi/yaygınlık kazanması neticesinde

klasik edebiyatın nasıl bir edebiyat olduğu hususunda bilimsellikten uzak birtakım kanaatlerin (saray edebiyatı, halktan ve hayattan kopuk oluşu vb.) ortaya çıktığı belirtildi. Dolayısıyla usul ve yöntem konusunda öğrenci ve hocaların okuyacağı kitapların belirlenmesi ve bu konuda ortak bir karar alınması teklif edildi. Ayrıca ortak bir bilimsel terminoloji ortaya konmasının son derece önemli olduğu ifade edildi.

Bu oturumda, lisansüstü programlara öğrenci alımında nelere dikkat edilmesi gerektiği hususu da birçok katılımcının görüş bildirmesiyle ayrıntılı olarak ele alındı. Aşağıda konuyla ilgili tespit, görüş ve öneriler maddeler halinde özetlenmiştir:

- Lisansüstü alımlarında yapılan mülakat ve yazılı sınavlarda öğrencinin el yazması okuma becerisinin ölçülmesi gerektiği, bu bağlamda yüksek lisansta manzum, doktora ise hem manzum hem de mensur metinleri okumasının beklenebileceği belirtildi. Yazma eser okuma becerisinin lisanstan itibaren kazandırılması gerektiğine, bu bakımdan Osmanlı Türkçesi derslerinden başlayarak öğrencinin doğrudan yazma eserlerle tanıştırılmasının ve özellikle dördüncü sınıfın her iki döneminde mutlaka yazma eser okutulmasının gereğine dikkat çekildi.
- Öğrencinin literatür bilgisinin yeterli olmasının, dijital kaynak ve veritabanlarına, yazma eserlere ve alanla ilgili diğer kaynaklara nasıl ulaşabileceğini bilmesinin beklendiği belirtildi. Araştırma ve usul bilgisi temelinin de yine lisansta atılması gerektiği vurgulanarak öğrencinin araştırmalarda hangi kaynaklara başvurulacağını bu dönemden itibaren öğrenmesi lüzumu üzerinde duruldu. Ayrıca öğrenciye lisans döneminden başlayarak yazma eser kütüphanelerinde eser taraması yaptırılması gerektiği görüşü ileri sürüldü.
- Klasik edebiyat konusunda belli bir birikiminin olması, edebiyatın temel kavram ve mazmunlarına, bunların doğrudan veya temsili olarak işaret ettiği manalara hâkim olması da yine öğrenciden beklenenler arasında zikredildi.

- Lisansüstü yeterlik için öğrencinin klasik eserlerden (divan, mesnevi vb.) belli başlılarını okumuş olmasının bekleneceği dile getirildi. Bir eseri baştan sona okuma becerisinin de lisans döneminden itibaren kazandırılması gerektiği üzerinde duruldu.

Birinci oturumun ilerleyen bölümlerinde KTE araştırmalarında “dil öğrenme” becerisi ve hangi dillerin ne ölçüde bilinmesi gerektiği konusuna geniş ölçüde yer verildi. Bu bağlamda ele alınan hususlar ve bunlara dair görüş ve öneriler şöyle olmuştur:

- Osmanlı Türkçesini iyi bilmek kadar Arapça ve Farsça bilmenin de gerekliliği üzerinde duruldu. Her şeyden önce Osmanlı Türkçesini iyi bilmesi beklenen öğrencinin, her biri usul bakımından farklı olan sözlükleri kullanma becerisinin bulunması gerektiği dile getirildi. Öğrencinin Arapça ve Farsçanın bir yabancı dil gibi değil klasik Türk edebiyatının ayrılmaz bir parçası olarak bilmesi gereken diller olduğunun bilincinde olması ve bu dillere en azından temel düzeyde hâkim olması gerektiği üzerinde duruldu.
- Arapça ve Farsçanın lisans eğitiminin bir parçası haline getirilmesi, bu bağlamda Farsçanın zorunlu Arapçanın ise seçmeli olarak okutulabileceği teklifinde bulunuldu. Bölümlerde bu iki dil dersini verebilecek okutmanlar istihdam edilmesi önerisi sunuldu. Araştırmacının Arapça ve Farsçayı bu iki dile ait metinleri sözlük yardımıyla çözebilecek düzeyde bilmesinin önemine dikkat çekildi. Arapça ve Farsça dışında, özellikle literatür taramasında ihtiyaç duyulacağından, yayınları takip edecek düzeyde bir İngilizce dil bilgisine sahip olunması gerektiği de vurgulandı.
- Klasik edebiyatın düşünce dünyasının, tarihî, felsefî ve kültürel arka planının lisans döneminden başlayarak verilmesinin öğrencinin bu sahaya ilgi duymasını sağlayacağı ve bu sayede klasik edebiyatı daha iyi anlamanın yanında bu dilleri neden öğrenmesi gerektiğini de kavrayacağına dikkat çekildi.

- Bununla birlikte dil öğretimi hususunda şerh kitaplarının da ihmal edilmemesi gerektiği; örneğin *Gülistan* şerhi okumanın bir nevi Farsça öğrenmek, *Kaside-i Bürde* şerhi okumanın ise bir nevi Arapça öğrenmek olduğu ifade edildi. Klasik Türk edebiyatının, yakın geçmişte kabul gördüğü şekliyle, Arap ve Fars edebiyatlarından bağımsız bir edebiyat olmadığı, bu edebiyatların aslında tümüyle tek bir edebiyat olduğu şeklindeki bütüncül bakış açısının muhafaza edilmesinin faydalı olacağına dikkat çekildi.
- Diğer yandan dil öğretimi hususunda Arapça ve Farsçanın klasik edebiyat araştırmalarına fayda sağlayacak biçimde (mesela Arapçanın bir el yazmasının ferağ kaydını okuyacak şekilde öğretilmesi gibi) öğretilmesinin önemi de vurgulandı.
- Dil öğretimi hususunda klasik edebiyat araştırmacılarına faydalı olabilecek bir müfredat hazırlanması, özel notlar ve kitapların kaleme alınması gerektiğinin altı çizildi. KTE araştırmacılarının Farsçada yeterlik elde etmek amacıyla başvurabilecekleri faydalı bir kaynak olarak Ahmed Ateş'in *Farsça Grameri* adlı kitabı tavsiye edildi.

2.2. İkinci Oturum

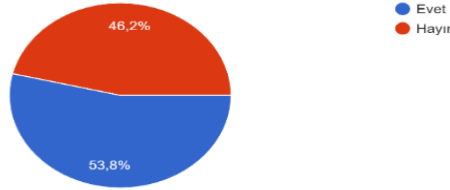
Çalıştayın II. oturumunda Prof. Dr. Mücahit Kaçar, oturumda ele alınacak meseleleri ve öğrencilere uygulanan anketin sonuçlarını katılımcılara sunduktan sonra Prof. Dr. M. Fatih Köksal'ın moderatörlüğünde KTE lisansüstü programlarında okutulan derslerle ilgili problemler ele alındı.

2.2.1. Çerçeve Sunum

KTE lisansüstü programlarında dersleri okutacak hocaların ilgi ve doktoradaki uzmanlık alanlarının seçmeli dersler vesilesiyle öğrencilere aktarılması beklenen, hatta tavsiye ve teşvik edilen bir husustur. Ancak Güz ve Bahar yarıyıllarında alınan asgari yedi dersin tümünün bu tür derslerden oluşturulmasının da öğrencilerin alanlarıyla ilgili genel bilgi

ve becerilerden yoksun olmalarına sebep olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitim gören öğrencilerin bir metnin doğru okunup neşredilmesi, şerh edilmesi, metnin tamir edilmesi, alanla ilgili temel kaynakları öğrenmesi öğrencilerden beklenir. En azından bu programlardan mezun edilen bütün öğrencilerden bu yeterlikler beklenmektedir. Bu yüzden lisansüstünde okutulacak derslerin seçiminde her dönem en az derslerin yarısının bu ihtiyacı giderecek dersler olması mümkün müdür? Ders programlarında belli konularla ilgili derslerin zorunlu olarak okutulması sağlanabilir mi? Bu soruların cevaplarını veya bu sorularla ilgili görüşlerinizi bekliyoruz.

Uzmanlık alanınızda verilen dersleri yeterli buldunuz mu/buluyor musunuz?
119 yanıt

Yukarıdaki grafikte de görüleceği üzere, öğrencilere yöneltilen “Uzmanlık alanınızda verilen dersleri yeterli buldunuz mu, buluyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin yarısına yakını (%46), dersleri yeterli bulmadıklarını ve alanın temel meseleleriyle ilgili dersleri almadıklarını söyleyerek cevap vermişlerdir. Dolayısıyla sizden çalıştayımızın bu oturumunda bu konuda neler yapılabileceği hususunda görüşlerinizi ifade etmenizi istirham ediyoruz. Ortak zorunlu dersler belirlenebilir mi? Yani Türkiye’nin hangi üniversitesi olursa olsun yüksek lisans ve doktora belli dersler zorunlu olarak okutulabilir mi? Her dönem uygulanacak ortak zorunlu bir veya iki ders olabilir mi? Bu konuyla ilgili görüşlerinizi ifade etmenizi istirham ediyoruz.

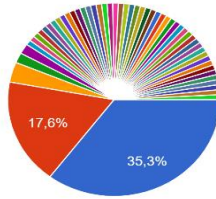
İkinci problemimiz ise derslerin işlenme şekilleriyle ilgilidir. Ülkemizde lisansüstü derslerin her hafta düzenli olarak kendi ders saatinde ve süresi kadar işlenmesinin hocanın inisiyatifinde olduğu şeklinde yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Derslerin her hafta

yapılmadığı; özellikle öğrenci sayısının 1 veya 2 gibi az olduğu programlarda buna sıkça rastlandığı görülmektedir.

Peki dersler yapıldığında nasıl yapılıyor?

Nasıl bir usul ile lisansüstü derslerini aldınız?

119 yanıt

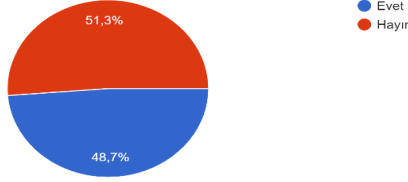
- Yalnızca hocaların aktif ve baskın olduğu...
- Sadece öğrencinin aktif olduğu (okum...
- Her ikisi de
- Hoca ve öğrencinin aktif katılımının ol...
- Hoca ve öğrencinin birlikte aktif olduğu
- İkisi de
- Henüz ders döneminin sonlanmadığı içi...
- Karşılıklı bilgi alış veriş.

▲ 1/7 ▼

Anketimize katılan öğrencilerin yarısından fazlasına göre (%53) derslerde daha çok hocaların etkin olduğu ya da öğretim üyesinin öğrenciye sunum veya ödev hazırlattığı sonucu çıkmaktadır. Lisansüstü programlarda hocalar derslerin yapılma sıklığı, süresi ve işleme şekli konusunda bu kadar özgür müdür, özgür olmalı mıdır? Dersler nasıl yapılmalı, nasıl bir birlik sağlanabilir? Bu konulardaki görüşlerinizi istihdam ediyoruz.

Diğer bir meselemiz de alanımızla ilgili kaynakların okutulması ve öğrenci talepleriyle ilgilidir. Kaynaklarla ilgili problem, farklı üniversitelerde aynı ya da benzer isimlerle müfredatlarda yer alan derslerde birbirinden farklı kaynakların okutulması biçiminde tezahür etmektedir. Yine bununla bağlantılı olarak, alanın genel meseleleriyle ilgili kaynakların okutulmadığı veya bazı hocaların bu işi diğerlerine bıraktığı görülmektedir. Dolayısıyla bu öğrencilerin de hangi kaynağı ne kadar gördüğü, okuduğu bilinmemekte veya ölçülememektedir. Bu durumda lisansüstü programlarda öğrencilerin okumaları gereken çalışmaların önceden belirlenmesi ihtiyacı hâsıl olmaktadır. Anketimize katılan öğrencilerin yarısı (%51.3) kendilerine böyle bir rehberlik yapılmadığını ifade etmişlerdir.

Lisansüstü anabilim dalınız size bir okuma listesi sundu mu?
119 yanıt

Bu durumda bu problemi aşabilmek için neler yapılabilir? Yukarıda işaret edildiği gibi, ortak zorunlu derslerin ve bu derslerde okutulacak kaynakların önceden belirlenerek öğrenciye okutulması bir çözüm müdür veya bu konuda başka ne yapabiliriz? Buna dair sizin düşünceleriniz nelerdir, bunu öğrenmek istiyoruz.

Dördüncü temel problemimiz ise kendi tespitlerimiz ve öğrencilerin cevaplarına göre ortaya çıkan bir problemdir. “Seminer” ve “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik” derslerinden beklenen faydanın elde edilemediğini görüyoruz. Öğrencinin alanıyla ilgili bilimsel bir çalışma olan tezini yapmadan önce uygulama yapabileceği bir ders olan “Seminer” dersi ile bilimsel çalışmalardaki etik kuralları ve bilimsel araştırmanın yöntemlerini öğreneceği “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik” dersinin ne kadar önemli olduğu ortadadır.

“Bilimsel Araştırmalarda Usul ve Etik” ya da benzeri isimlerle aldığınız dersiniz nasıl işlendi?
119 yanıt

Ankete katılan öğrencilerin %21'i bu derslerin bazen işlenip bazen işlenmediğini, hatta çoğunlukla işlenmediğini söylerken %20'si ise bu derslerin hiç işlenmediğini hatta böyle bir ders hatırlamadığını

söylemektedir. Bu iki dersten beklenen faydanın elde edilmesi için örnek uygulamalar neler olabilir? Bu iki dersi nasıl aktive edebiliriz? Beklenen faydayı nasıl sağlayabiliriz? Bu konudaki görüşlerinizi istihdam ediyoruz.

Lisansüstü programlarda pek yer verilmeyen bir uygulama hakkındaki görüşlerinizi de merak ediyoruz. Öğrencilerin farklı üniversitelerin lisansüstü programlarından da ders alması faydalı mıdır? Fakültede öğrencilerin almaları gereken Arapça, Farsça veya bunlara benzer başka dersleri okutacak öğretim üyesi olmaması durumunda, başka üniversitedeki yetkin bir hocadan ders alması sağlanabilir mi? Bu konudaki görüş ve önerilerinizi de paylaşmanızı rica ediyoruz.

2.2.2. Ele Alınan Konular, İleri Sürülen Görüşler ve Yapılan Değerlendirmeler

Oturumun moderatörlüğünü üstlenen Prof. Dr. M. Fatih Köksal'ın farklı üniversitelerin ders programlarını karşılaştırarak tespit ettiği ve katılımcıların da kendi görüş ve tespitlerini paylaşarak vahametine dikkat çektikleri önemli bir husus, ders müfredatlarının oluşturulmasındaki özensizliktir. Konuyla ilgili olarak paylaşılan temel tespitler ve öneriler şunlardır:

- KTE Lisansüstü programlarında benzer isimli ve muhtevalı derslerin yer aldığı görülmektedir. Aynı programda görevli farklı öğretim üyelerinin "Metin Şerhi", "Metinler Şerhi" ve "Divan Şiiri Şerhi" gibi içerikleri birbirine benzer dersleri açmaları bir anlamda bu derslerin kredilerinin heba olmasına sebep olmaktadır. Bunun yerine öğrencilerin aldıkları derslerin konularında çeşitlilik sağlanmasının gerektiği belirtildi.
- Ders müfredatlarında görülen bir diğer problem de derslerin lisansüstü seviyedeki öğrencilerin ihtiyaçlarına göre belirlenmemiş olmasıdır. YÖK'ün talimatına aykırı olarak aynı dersin lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında yer aldığı görülebilmektedir. Örneğin lisans programlarının 1. sınıflarında okutulan "aruz" veya "nazım şekilleri" dersleri doktora programlarında da görülmektedir. Buna

benzer derslerin açılmasının gereksiz olduğu, lisans seviyesinde öğrenilmesi gereken bilgilerin lisansüstü seviyesindeki öğrencilere okutulması sebebiyle lisansüstünde kazanılması gereken bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılmadığı yönünde tespitler dile getirildi.

- Birçok üniversitenin internet sayfalarında lisansüstü programlarımızda okutulan derslerin listesine ve ayrıntılı içeriğine ulaşılamadığına dikkat çekildi. Bilgi paylaşımının önemi vurgulanarak konuyla ilgili dokümanların internet sayfalarına yüklenmesinin gerekli olduğu vurgulandı.

Oturum süresinin önemli bir bölümünde, Türkiye’de KTE alanında lisansüstü eğitim gören öğrencilerin bazı temel bilgi ve becerileri kazanarak mezun olmaları konusunda bazı problemler yaşandığı dile getirilmiştir. Bu meseleyle ilgili temel tespitler, görüşler ve çözüm önerileri aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir:

- Katılımcıların fikir birliği içinde oldukları temel hususlardan biri, eski harfli bir metnin doğru okunup neşredilmesi, şerhi ve tamiri gibi konularda her öğrencinin genel bilgi ve becerilere sahip olması gereğidir. Bunun için de ders programlarında bu konularla ilgili derslerin zorunlu olarak okutulmasının sağlanması gereği üzerinde duruldu.
- KTE lisansüstü programlarında okutulacak derslerin belirlenmesinde ilgili programda genellikle anabilim dalında görevli öğretim üyelerinin doktora tezleri veya uzmanlık alanlarıyla ilgili derslerin okutulmasının yanlışlığı vurgulandı. Oturumda bu meseleyle ilgili olarak görüş bildiren katılımcıların, bazı derslerin bütün lisansüstü programlarda okutulması gerektiği konusunda fikir birliğinde olduğu görüldü. Özellikle eski yazılı bir metnin doğru şekilde okunarak neşredilmesinin ve doğru şekilde anlaşılmasının önemine dikkat çekilerek *metin neşri*, *tamiri* ve *şerhi* ile *diliçi çeviri* hakkında zorunlu dersler açılmasının önemine değinildi. Öğrencilere okutulması konusunda fikir birliğine varılan bir diğer ders de *metin incelemesi* oldu. Neşredilen bir metnin muhtevasından hareketle yazarın

hayatı ve ailesi hakkındaki biyografik bilgilere ve eserin ilgili olduğu konuya dair değerli verilere ulaşılabileceği halde eserlerin hakkıyla incelenmemesi yüzünden bu tür çıkarımlardan mahrum kalındığı vurgulanarak bu meselelerle ilgili bir dersin de okutulacak zorunlu dersler arasına alınması gereği belirtildi.

- Bazı katılımcıların konuyla ilgili önerileri çoğunluk tarafından kabul edildiği halde bu derslerin öncelikli zorunlu derslerden olmadığı ancak öğrencilerin bu dersleri de almalarının faydalı olacağı vurgulandı. Özellikle *klasik Türk edebiyatının Kaynakları, Belagat, Çağatay Edebiyatı, Mecmualar, Mesnevi, Farsça, Arapça ve Diliçi Çeviri* derslerinin de öğrencilere okutulması gereğine dikkat çekildi.
- Katılımcıların bazıları lisansüstü programlarında okuyan öğrencilerin kültür seviyelerinin artırılması amacıyla Arap ve Fars edebiyatı bölümleri ile tarih, felsefe ve sosyoloji gibi alanlardan da ders almalarının sağlanabileceğini vurguladı. Aynı şekilde, lisansüstü programında *Belagat ve Çağatay Edebiyatı* gibi dersleri okutacak öğretim üyesi bulunmaması durumunda da öğrencilerin bu dersleri almak üzere farklı üniversitelere yönlendirilmelerinin faydasına dikkat çekildi. Ayrıca bu derslerin aldırılmasında öğrencinin alacağı asgarî krediye bakılmaması ve öğrencilerin fazladan ders almasından çekinilmemesi gereği üzerinde duruldu.
- Oturumun bu bölümünde dile getirilen problemlerin halledilmesi için bir komisyon kurulması ve alan hocalarının bu komisyona iletecekleri ders tekliflerinin bir havuzda bir araya getirilerek değerlendirilmesi; yapılan değerlendirmeler sonucunda aynı/benzer olduğu tespit edilen derslerin tek ders adı altında birleştirilmesi yoluyla üniversitelerin lisansüstü programları için örnek bir müfredat oluşturulması teklif edildi. Öneme binaen bu hususun başka bir çalıştayda ayrıca ele alınması konusunda oluşan fikir birliği doğrultusunda İstanbul Üniversitesi Eski

Türk Edebiyatı Anabilim dalı tarafından bir çalıştay düzenlenmesine karar verildi.

Oturumda ele alınan önemli bir mesele de lisansüstü programlarındaki derslerin yapılma sıklığı ve şekli oldu. Konuyla ilgili temel tespit ve öneriler aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir:

- Lisansüstü derslerinin her hafta düzenli olarak kendi ders saatinde ve süresi kadar işlenmesinin hocaların inisiyatifinde olduğu şeklindeki yaygın kanaatin olumsuzluklarına dikkat çekildi. Ayrıca derslerin daha çok hocaların etkin olduğu veya öğrencilere sunum yaptırma ve ödev hazırlatma gibi uygulamalarla sürdürülmesinin yanlış olduğu belirtildi. Bu iki meseleyle ilgili olarak derslerin her hafta düzenli olarak yapılması ve dersin hocalarının ve öğrencilerin birlikte dersti işledikleri yani her iki tarafın da aktif olduğu bir ders ortamının sağlanması gereği vurgulandı. Lisansüstü programlarında bunun sağlanmasının da kişilere bağlı olarak zamanla gelişeceği ve bunun için de alan hocalarının gerekli hassasiyeti göstermesi yönündeki dilekler dile getirildi.
- Haftalık ders programlarının önceden hazırlanmaması sebebiyle öğrencilerin derse hazırlanma imkânından yoksun kaldıkları hususuna dikkat çekildi. Dönem derslerinin içeriğinin ve kaynaklarının her yıl güncellenerek öğrencilere duyurulmasının gerekliliği vurgulandı.
- Derslerin verimliliği noktasında lisansüstü programlarda alanın genel meseleleriyle ilgili kaynakların okutulmaması veya bunların başka hocaların derslerine bırakılması problemine de dikkat çekildi. Lisansüstü programlarındaki öğretim üyelerinin öğrencilere alanın genel kaynaklarını okutma işini birbirlerine havale etmelerinin yanlışlığına dikkat çekilerek söz konusu problemin çözümü için lisansüstü programındaki öğretim üyelerinin birlikte hareket etmelerinin ve konuyla ilgili görev dağılımı yapılmasının gereğine işaret edildi.

- Oturumda fikir birliğine varılamasa da katılımcıların çoğunluğu lisansüstü öğrencilerinin okuyacağı temel çalışmaların bir liste halinde önceden belirlenerek öğrencilere verilmesinin faydalı olacağını belirttiler.

Oturumda ele alınan son mesele de lisansüstü programlarında yer verilen “Seminer” ve “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik” dersleriyle ilgili problemler olmuştur.

- Katılımcılar, bilimsel araştırma usullerinin öğrenildiği “Seminer” ile “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik” derslerinin önemine işaret ederek bu iki derse gerekli özenin gösterilmesi gerektiğini vurguladılar.
- Özellikle son yıllarda alanımızda bilimsel kaygılar taşımayan ve etik kurallara uymayan çalışmaların çoğaldığına dikkat çekilerek bu konuda bir bilinç oluşturulmasının söz konusu derslere gereken önemin verilmesiyle sağlanabileceği vurgulandı. Ayrıca bu derslerde teorik bilgiler verildikten sonra muhakkak uygulama yapılması gerektiği üzerinde duruldu.
- Bazı katılımcılar tarafından sunulan “Bilimsel Etik” konulu ayrı bir toplantının yapılması önerisine de sıcak bakılarak bu meselenin de ileride müstakil bir çalıştayda ele alınmasının faydalı olacağı belirtildi.
- “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik” dersinin farklı alanlarda okuyan öğrencilere ortak olarak verildiği durumlarda, alanımız öğrencileri için ilgili programda görevli KTE hocalarının da sürece müdahil olması gerektiği vurgulandı.

2.3. Üçüncü Oturum

Çalıştayın III. oturumunda Doç. Dr. Berat Açıl, bir çerçeve sunum gerçekleştirerek oturumlarda ele alınacak meseleleri ve diğer oturumlarda olduğu gibi daha önceden alanda lisansüstü çalışmalara kayıtlı öğrencilere yöneltilmiş olan anket sorularına verilen cevaplar üzerinden çalışma sahamızda üretilen tezlerin çeşitli noktalardan yeterlik

ve gereklerini ortaya koyma amacını taşıyan anketin sonuçlarını katılımcılara sundu. Meseleler şu beş başlık altında ele alındı: yeterli süreci, konu seçimi, tez süreci, tezin yapısı ve tez savunması.

2.3.1. Çerçeve Sunum

KTE lisansüstü eğitimi, alana katkı sunacak nitelikli tezleri hedeflemektedir. İlk iki oturumda tartıştığımız mevzularla ilgili kaydedeceğimiz ilerlemeler, alanımızda daha kaliteli tezlerin yazımına da imkân sağlayacaktır. Bu oturumda, yüksek lisans ve doktora tez dönemleriyle ilgili kimi sorunlarımızın kısa bir çerçevesini sunmaya ve bunlarla alakalı tartışmayı umduğumuz konuların sınırlarını çizmeye çalışacağım.

Bu oturuma diğer iki oturuma nispetle daha fazla zaman ayırdık. Bunun nedenlerinden biri lisansüstü eğitimindeki sorunların büyük kısmının burada kümelenmesiyle diğer tezlerin lisansüstü eğitimi konusunda bir nevi bizlerin karnesi mesabesinde olmasıdır.

Bu oturumu yeterlik sınavı, konu seçimi, tez süreci, tezin yapısı ve tez savunması olmak üzere beş ana başlıkta ele almayı uygun buluyoruz. Aslında herhangi bir doktora programına başlayan öğrenci evvel emirde ders dönemine başlar. Bununla birlikte derslerle ilgili meseleler daha önce tartışıldığı için burada onun için ayrı bir başlık açılmamıştır.

Yeterlik Sınavı

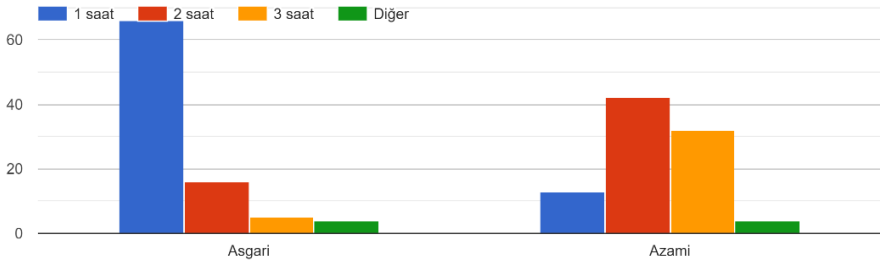
Doktora ders dönemini bitiren öğrenci tez aşamasına geçebilmek için tâbi olduğu yeterlik sınavından başarılı olmak zorundadır. Söz konusu sınavın/mülakatın biçimi hakkında bir birlik bulunmamaktadır. Dolayısıyla öğrenciden beklentiler de farklılaşmaktadır. Örneğin sınav/mülakat için öğrencilere bir okuma listesi verilmeli midir? Klasik Türk edebiyatı gibi oldukça geniş bir alana kimi zaman Arap ve Fars edebiyatı, Arapça ve Farsça sözlükler, mitoloji gibi başka alanlar da dâhil olunca öğrencinin mesul olduğu konular ölçülebilir sınırların dışına çıkabilmektedir. Bu itibarla öğrenciye, önceden, belli konulardan sınava tâbi tutulacağı söylenemez mi?

Öte yandan sınav komitesinin hangi ölçütlere göre oluşturulduğu genellikle açık değildir. Bölüm içinden ve bölüm dışından komiteye davet edilecek hocaların veya hocaların seçiminde öğrencinin çalışmak istediği konu belirleyici olabilir mi? Tarih, ilahiyat, felsefe gibi yakın alanlardan hocaların da katılımıyla komitelerin disiplinler arası bir hüviyet kazanması mümkün veya gerekli mi? Mülakat esnasında öğrenciden ikram beklentisi doğru mudur? Doğruysa öğrenciyi önceden bilgilendirmek gerekir mi? Bu gibi sorular ciddiyetle sorulması gereken sorular olarak karşımızda durmaktadırlar.

Ayrıca sınavlarda sorulacak soruların niteliği ve kimi zaman sırası önem arz etmektedir. Yüksek lisansa giriş, doktora yeterlik ve doktora savunmalarında benzer sorular sorulduğu gözlenmektedir. Bunlar arasında bir derecelendirme gözetmek ihtiyacı vardır. Bu itibarla, yeterlik sınavında ne gibi sorular veya konulardan sorulabilir? Yazma metin sormak elzem midir ya da hangi seviyede ne tür yazmalar sorulmalıdır?

Benzer şekilde sınavların süreleri hakkında da bir belirsizlik ve ucu açıklık mevcut. Yeterlik sınavının süresine dair zihinlerde açık bir asgari-azami sınır yok. Yaptığımız ankette öğrenciler hem yeterlik hem de savunma için asgari 1, azami 3 saat sınırı olması gerektiği yönünde görüş beyan etmişlerdir.

Sizce yeterlilik ve tez savunma sınavlarının asgari ve azami süreleri ne olmalıdır?

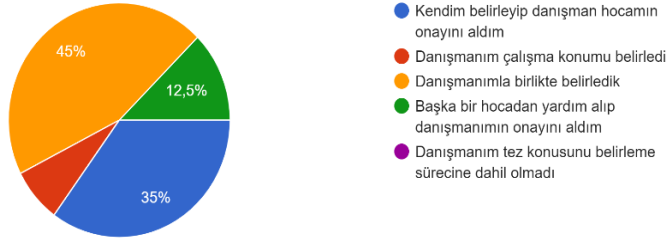
Yeterlik sınavı sonucunun adaya bildirilmesi hususu da değişik kurumlarda farklılıklar arz etmektedir. Örneğin bazı üniversitelerde

adaya cübbe giydirilmektedir. Bu gerekli midir, değil midir, bu konuda ortak hareket mümkün mü? gibi soruların cevaplanması gerekmektedir.

Tez Konusu Seçimi

Tez dönemiyle ilgili önemli aşamaların ikincisi tez konusu seçimidir. Bu bağlamda şu sorunun ciddi anlamda sorulması önem arz etmektedir: Yaptırdığımız tezler gerçekte kimin, öğrencinin mi danışmanın mı? Konuyu kim belirler? Bunu belirlemek için öğrencilere konuyu nasıl belirlediklerini sorduk ve aşağıdaki cevapları aldık:

Doktora Tez konunuzu nasıl seçtiniz?
40 yanıt

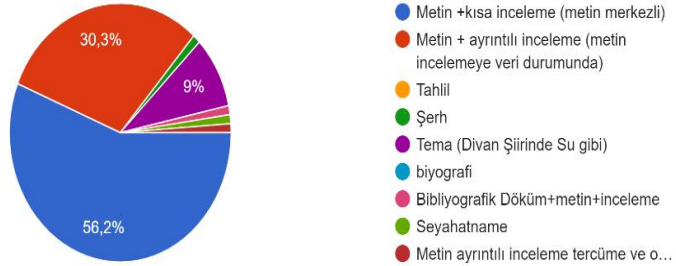

Öğrencilerin cevaplarında ilginç olan veri “Danışmanımla birlikte belirledim” seçeneğinin beklenenden az olması. Başka bir hocadan yardım alanların oranı da azımsanmayacak kadar çok. Kimi tez konularını da doğrudan danışman belirlemiş görünüyor. Bir daha soracak olursam: Tez kime ait? Öyleyse bu konuda öğrencileri daha fazla bilgilendirmeye ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

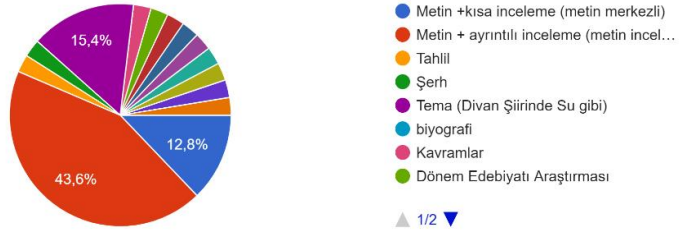
Konu seçiminin bir diğer boyutu, konunun bizzat kendisidir. Bu itibarla yüksek lisans veya doktora düzeyinde metin çalıştırmak elzem midir yoksa tematik çalışmalar da mümkün mü? Metin çalışılacaksa özellikle hangi aşamada (yüksek lisans, doktora) çalışılmalıdır? Danışmanın veya anabilim dalının kurumsal olarak projelendirdiği veya çalışılmasının öncelikli olduğunu düşündüğü konuları tez olarak vermek, tez olarak çalışılmasını zorunlu tutmak uygun mudur? Bu soruların

yanıtını bulabilmek amacıyla hem yüksek lisans hem de doktora düzeyindeki tez konularının içeriğini belirlemeye yönelik sorduğumuz sorulara aldığımız cevaplar şöyledir:

Yüksek lisans tezinizin konusu aşağıdakilerden hangisine daha yakın bir içerikteydi/içeriktir?
89 yanıt

Doktora tezinizin konusu aşağıdakilerden hangisine daha yakın bir içerikteydi/içeriktir?
39 yanıt

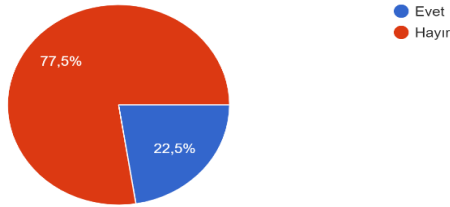
İçeriklerine bakıldığında tezlerin yüksek lisansta ağırlıklı olarak metin merkezli oldukları görülür. Bununla birlikte doktora tezlerinde metin ağırlıklı çalışmaların oranı yüksek lisanstaki kadar yüksek değil. Doktora tezlerinde nispeten farklılaşmalar görülmekte, tematik çalışmalara da tez konusu olarak yer verildiği anlaşılmaktadır.

Tez konusuyla ilgili temel sorunlardan bir tanesi, çalışması için öğrenciye verilen veya öğrencinin kendisinin seçtiği kimi tezlerde

öğrencinin bilgi birikimine ve donanımına ya da yeterliğine dikkat edilmemesidir. Örneğin Farsça bilmeyen birine kaynak metni Farsça olan Türkçe bir şerh tez olarak verilebilmektedir.

Tez konusu öğrencinin akademik serüvenini belirleyen en önemli fail olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle akademik kariyeri boyunca öğrencinin veya akademisyenin benzer konularda ihtisaslaşması tavsiye edilmektedir. Tez konuları bağlamında yüksek lisans ve doktora arasında bir süreklilik var mıdır? sorusunun cevabı daha öğrenciyken öğrencinin bu hasleti kazanmaya başlayıp başlamadığını da göstermektedir.

Yüksek lisansta başladığınız tez konusunu doktorada doğrudan ya da dolaylı olarak devam ettirdiniz mi?
40 yanıt

Maalesef süreklilikle ilgili sorunun cevabı büyük oranda menfidir. Nitekim çok az öğrencide bir süreklilik mevcut. Bunun nedeni hakkında da düşünmekte fayda var. Çözüm önerisi olarak gerek yazmaya dayalı tezlerde gerek tematik ve kuramsal çalışmalarda süreklilik teşvik etmek düşünülebilir mi?

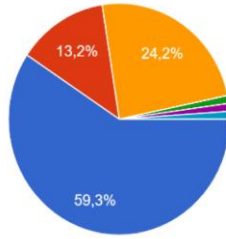
Tez Süreci

Tez döneminin en kritik aşamalarından biri şüphesiz tezin yazılma sürecidir. Bu sürecin hem öğrenci hem de danışman açısından nasıl değerlendirildiği, tezin nihai başarısını doğrudan etkileyen belki de en önemli etkidir. Şu sorular, sorunlar, öneriler ve tespitler konuyu tartışmaya başlarken üzerinde düşünülebilecek hususlardan sadece birkaçıdır. Belki de bugün en fazla bu madde üzerinde durmamız gerekecektir.

Tez yazma sürecinden evvel danışmanın nasıl belirlendiği meselesi önem arz etmektedir. Kimi zaman öğrenci danışmanını seçmekte, bazen konuya uygun hoca belirlenmekte, kimi zaman da anabilim dalı başkanı resen bir danışman atamaktadır.

Yüksek lisansta tez danışmanınız nasıl belirlendi?

91 yanıt

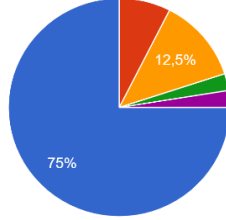
- Kendim seçtim
- Danışmanım seçti
- Bölüm başkanlığı belirledi
- YÖK kuralları belirledi.
- Benim istediğim hocaya görüşmeye gittiğimde onun da benimle çalışmak istediğini öğrendim. Birbirimizi seçmişiz.
- Bir tek o hocayı seçme imkânı vardı.

Örneğin yüksek lisans öğrencilerine “Danışmanınız nasıl belirlendi?” diye sordüğümüzda “Kendim seçtim” seçeneğinden sonra “Bölüm başkanı seçti” seçeneğinin çokça işaretlendiğini tespit ettik. Grafik bize öğrencilerin onda dördünün danışmanının kendi istekleri dışında belirlenmiş olduğunu açıkça göstermektedir.

Benzer şekilde, tez takibi önemli bir sorun gibi görünmektedir. Danışmanın, öğrencinin metnini okuma süreci ve öğrenciyi yönlendirmesi nasıl olmalıdır? Bu bağlamda öğrencilerin danışmandan beklentisi nedir diye merak edip sorduk.

Danışmanınız doktora tezinizi/metninizi nasıl takip etti?

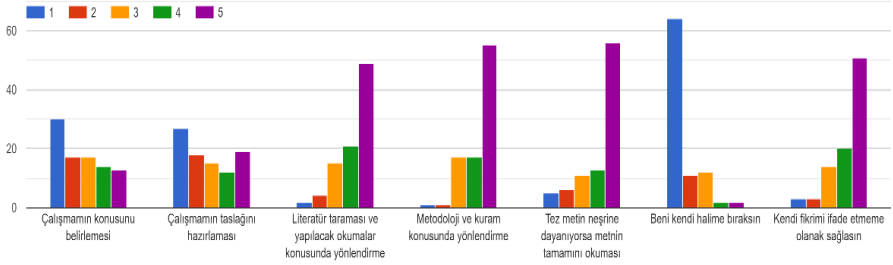
40 yanıt

- Tasarlanan her bölüm ya da kısmı bitirince okuyup değerlendirmelerini yaptı
- Hazırladığım tez metninin tamamını en sonunda okuyup değerlendirdi
- Hazırladığım tez metninin bir kısmını en sonunda okuyup değerlendirdi
- Okuduğunu düşünmüyorum
- Tez konusu savunması olacak.

Öğrencilerin yanıtlarına göre danışmanlar daha çok öğrencilerin yazdıkları bölümler bittikçe söz konusu bölümleri okumak suretiyle tez takibi yapmaktadırlar.

Danışmanınızdan öncelikli beklentiniz neydi/hedir? Birden beşe kadar puanlayınız? (1 en az, 5 en çok)

Öğrencilerin danışmanlarından beklentileri de okumalar, literatür bilgisi ve yöntem/kuram konularında yönlendirme biçiminde sıralanmış durumda.

Danışman-öğrenci ilişkisinin bir diğer boyutu, tez bittikten sonraki süreçle alakalıdır. Burada ilişki nasıl seyrediyor diye bakıldığında farklılaşmalarla karşılaşmaktayız.

Yüksek lisans tezinizi bitirdikten sonra danışmanınızla ilişkiniz nasıl devam etti?

57 yanıt

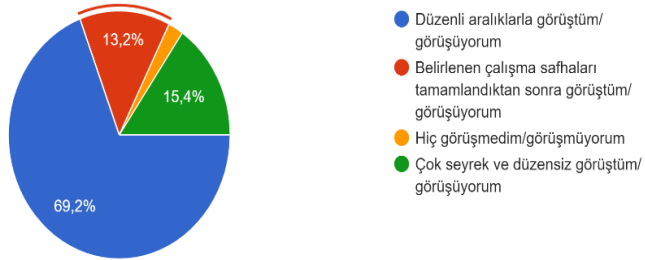

Bu soruyu sormakta maksat KTE sahasında ekolleşme gibi bir vakianın varlığını sorgulamaktı. Görebildiğimiz kadarıyla akademik olarak danışmanıyla çalışmaya devam edenlerin sayısı az. Bunu artırmanın imkanlarını soruşturmak gerekir diye düşünüyorum.

Danışman ve öğrenci ne kadar sıklıkla görüşmelidir, bu görüşmelerin mahiyeti ne olmalıdır, gerçek durum nasıl?

Yüksek lisans döneminde danışmanınızla görüşme sıklığınız nasıldır/nasıl oldu?

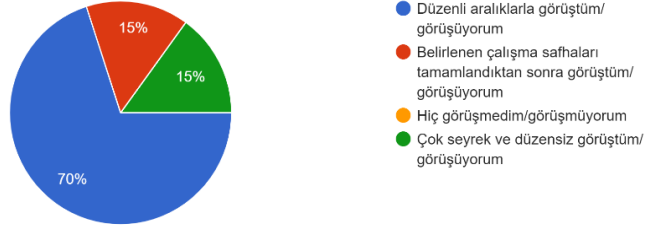
91 yanıt

Grafikte de görüldüğü gibi hem yüksek lisansta hem de doktora öğrenciler danışmanlarıyla çoğunlukla düzenli görüştüklerini belirtmişler. "Düzensiz görüştüm" diyenlerin oranı yüzde on beş. Bu oranlar doktora için de hemen hemen aynı.

Doktora döneminde danışmanınızla görüşme sıklığınız nasıldır/nasıl oldu?

40 yanıt

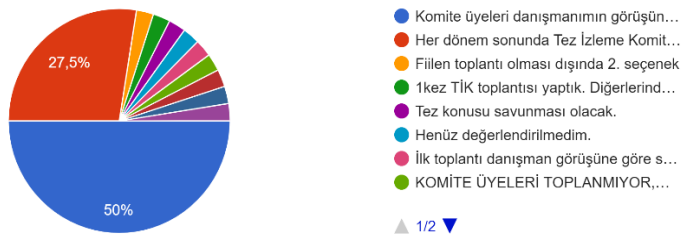

Bununla birlikte yüksek lisansta “Hiç görüşmedim” diyenler varken doktora da neredeyse yok. Görüşme sıklığı için takip edilmesi gereken bir düzen/yöntem var mıdır? Örneğin yazma çalışanlar için yüksek lisansta haftada bir, doktora da iki haftada bir benzeri bir şablon önerilebilir mi diye tartışmak istiyoruz.

Tez süreçlerinin sorunlu olduğunu düşündüğümüz aşamalarından biri, Tez İzleme Komitesi oluşturma süreci ve biçimidir. TİK oluştururken nelere dikkat edilmeli?

Tez İzleme Komiteniz raporunuzu nasıl değerlendirdi/değerlendiriyor?

40 yanıt

▲ 1/2 ▼

Bu komitenin görevleri ve uygulamada aksayan yönler nelerdir? Grafikte de gördüğümüz gibi “Komite raporunuzu nasıl değerlendiriyor?” sorusuna farklı yanıtlar aldık. Tabii, “Komite rapor istiyor mu?” sorusunu sormadığımızı dikkatinize sunarım.

Önemli hususlardan bir diğeri veya gözlemlerimizden biri şu: Komiteler genellikle raporları kabul etme eğilimindedirler. “Komiteniz herhangi bir raporunuzu reddetti mi?” sorusuna ise 40 kişiden sadece 2’si “evet” yanıtı verdi. Demek ki raporlar genellikle iyi yazılıyor veya danışmanlar olarak biz biraz müsamahakâr davranıyoruz.

Öğrencilerin şikayet ettiği konulardan biri, eş danışmanlık kurumudur. Başka üniversiteden (eş)danışman seçilebilir mi? Evetse, eş danışman hangi durumlarda seçilmeli? Enstitülerin bu konuda menfi katı tutumları esnetilebilir mi? Bu konudaki muhtemel esnekliğin alanımızdaki işbirliklerini artıracacağı kanaatindeyim.

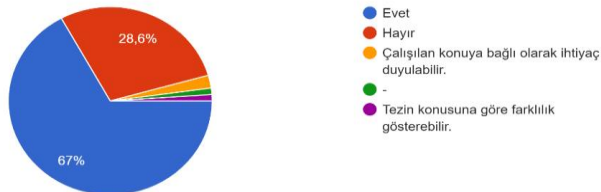
Tezin Yapısı

KTE alanında hazırlanmış tezlerin malul oldukları en önemli sorun kanaatimce kimisinin gerçekten bir teze sahip olmamasıdır. Bu bağlamda sorulması gereken soru şudur: Tezin bir tezi olmalı mı? Özellikle metin çalışmalarında bu yönün eksik olduğu gözlenmektedir. Bunu bir sorun addetmeli miyiz?

Tezlerimizde ciddiye almamız gereken bir diğer önemli bölüm literatür değerlendirmesidir. Malumunuz olduğu üzere bu bölümde bazen açıkça bazen de zımnen, bu konu neden çalışılmalıdır ve bu konuyu niçin ben tez olarak çalıştım sorularının cevabı verilmektedir. Dolayısıyla hem konumuzu hem de kendimizi konumlandırmış oluruz bu bölümde. Bununla birlikte, tezde literatür değerlendirmesiyle beraber; metodoloji, kuramsal çerçeve gibi bölümler gerekli mi değil mi şeklinde bir kafa karışıklığı da mevcut. Ayrıca söz konusu bölümlerin tezin yapısı içinde nerede bulunması gerektiğine yönelik farklı uygulamalar da mevcut. Bu konunun da tartışılması yerinde olacaktır.

Tezinizde literatür değerlendirmesi, metodoloji, kuramsal çerçeve gibi bölümler gerekli midir?

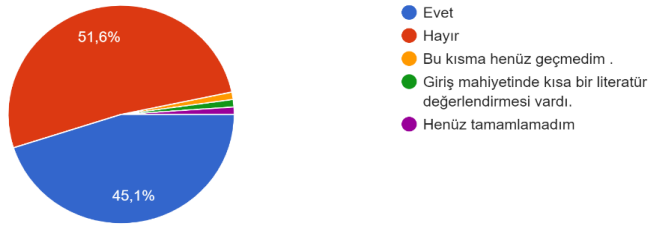
91 yanıt

Tezinizde literatür değerlendirmesi, metodoloji, kuramsal çerçeve gibi bölümler gerekli midir? sorusuna aldığımız şu yanıtlara bakınca öğrencilerin üçte birinin bu bölümleri gerekli gördüğü ortaya çıkmaktadır. Bunun doğrulamasını yapmak için, bu bölümler tezlerde var mı diye de sorduk.

Tezinizde literatür değerlendirmesi, metodoloji, kuramsal çerçeve gibi bölümler var mıydı?

91 yanıt

Görüldüğü gibi bu sefer öğrencilerin sadece yüzde kırk beşi evet demiş. Öyleyse öğrenciler gerekli gördükleri halde yazamamışlar.

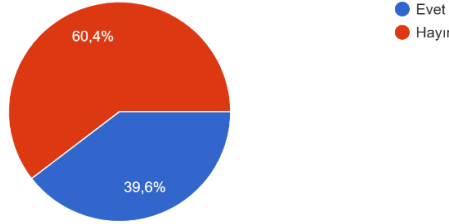
KTE sahasında hazırlanan tezlerde tez yazar, gerekli araştırmayı yapmayabilmektedir. Bu da araştırmacının tez yaptığı alandaki çalışmaları tezine yansıtamaması sonucunu doğuruyor. Bunun önemli nedenlerinden biri, literatürün ve literatür değerlendirmesinin teze yansıtılamamasıdır.

Bir diğer sorun da şu: Tezlerin giriş ve sonuç gibi bölümleri genellikle yasak savma kabilinden yazılan bölümler addediliyor. Bu bölümlerin gerekliliğini ve tez için işlevini nasıl anlatabiliriz? Bu bağlamda sabahki oturumlarda konuşulan Araştırma Yöntemleri dersinin ne kadar elzem olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Alanımızın kanaatimce çoğumuzu ilgilendiren sorunlarından biri de arşiv belgelerinden yeterince faydalanmamaktır. Neredeyse tamamı devlet görevlisi olan şairlerin hayatını incelerken örneğin ruus defterlerine bakmak aklımıza gelmiyor veya bakmıyoruz.

Tezinizi yazarken arşiv belgelerinden yararlandınız mı?

91 yanıt

Bununla ilgili soru sorduğumuzda sevindirici bir cevapla karşılaştık. Bu soruya cevap veren 91 öğrenciden 14'ü arşiv kullandığını belirtmiş. Bu istatistik, arşiv kullanımı konusunda iyileşme gösterdiğimizizin işareti.

Son olarak, yaygınlaşmakla beraber henüz ortaklaşmadığımız bir uygulamayı gerekli/zorunlu tutmak mümkün mü diye sormak istiyorum: Metin neşirlerinde diliçi çeviri zorunlu hale getirilebilir mi?

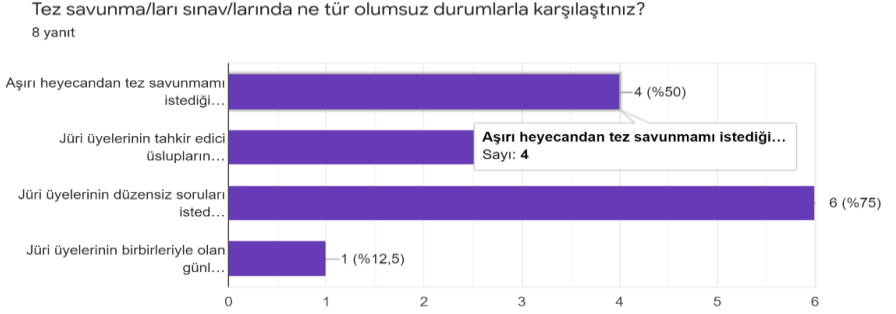
Tez Savunması

Tüm bu aşamaları eksiksiz geçen bir öğrenci savunma aşamasına geçmektedir. Buradaki ilk mesele jürinin oluşturulmasıdır. Savunma jürisi oluştururken nelere dikkat edilmeli? Görebildiğim kadarıyla biraz alışkanlıklar, arkadaşlıklar jüri oluşumunu belirliyor. Burada konu ve öğrenci bazlı düşünmek nasıl olur acaba? Konuya uygun, bazen de öğrencinin önerdiği jüri üyelerini davet etmek düşünülemez mi?

Meseleye biraz da biçimsel bakarsak, savunmanın bir formatı olmalı mıdır? Örneğin öğrencinin belli bir süre sunum yapması istenebilir mi? Kimi üniversitelerde sunum istenirken kimilerinde istenmemekte. Burada da bir ortaklık düşünülemez mi?

Yüksek lisans ve doktora savunmaları arasında nasıl bir farklılaştırma yapılabilir, her biri için mutlaka sorulması gereken, sınanması gereken kabiliyetler nelerdir? Jüride bulunan her bir hoca kaç soru sormalıdır, hatta her hoca mutlaka soru sormalı mıdır? Savunma sonucu kim tarafından ve nasıl öğrenciye bildirilmelidir? Yüksek lisans ve doktora savunmalarında cübbe giydirilmeli midir?

Öğrencinin savunmaya ikramla gelmesi ahlaki midir veya savunma sonrasında ikram olmalı mıdır, yemeğe gidilmeli midir? Gidilirse kim ödemelidir? Bu ve benzeri sorular elbette çoğaltılabilir fakat ilk akla gelen ve kolayca çözümlenebilecek sorunlar bunlar.

Öğrencilere Tez savunma/ları sınav/larında ne tür olumsuz durumlarla karşılaştınız? diye sorduğumuzda düzensiz sorulara muhatap olmak seçeneğine en çok şikâyet edilen husus olarak dikkat çekilmiş.

2.3.2. Ele Alınan Konular ve İleri Sürülen Görüşler, Yapılan Değerlendirmeler

Üçüncü oturumun çerçeve sunumundan sonra Prof. Dr. Nihat Öztoprak'ın moderatörlüğünde KTE lisansüstü programlarında tezler ile ilgili sorunlar ele alındı. KTE lisansüstü programlarının nihai ürünü tezler olduğu için bu oturuma ilk iki oturuma kıyasla daha fazla zaman ayrıldı. Sunum ve girişten sonra oturumda katılımcılar tarafından dile getirilen meseleler aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır.

Ele alınan ilk başlık, yeterlik süreçlerinin işletilmesi idi. Bu konuda mevzuat açık olmakla beraber farklı uygulamaların olduğu, mümkünse ortaklaşmaya gidilmesi gerektiği yönünde görüşler ileri sürüldü.

Ortak bir okuma listesi olmalı mı sorusu da etraflıca tartışıldı. konuyla ilgili görüşler ve öneriler şöyle olmuştur:

- Lisansüstü öğrencileri için okuma listeleri oluşturulmasının hem Batı üniversitelerinde hem de Türkiye'deki bazı üniversitelerce benimsenen bir yöntem olduğu vurgulandı.
- Özellikle doçentlik jürilerinin de kalkmasıyla beraber öğrencinin alanın temel kurucu metinlerinden haberdar olup olmadığının test edilebileceği son sınav olduğundan yeterlikte böylesi bir uygulamanın gerekliliği ifade edildi. Buna karşılık bu uygulamanın yeterliliğe hazırlanma süresinin darlığı, bahsedilen temel metinlerin 4 yıl lisans, 2 yıl yüksek lisans ve 1 yıl süren doktora ders dönemlerinde zaten maruz kalınması gereken metinler olduğu, dolayısıyla böyle bir belirlemeye gerek olmadığı noktasında da görüş bildirildi.
- Hazırlanacak okuma listelerinde yer alan metinlerin doktoradan mezun oluncaya kadar tamamlanmasının sağlanması gerektiği vurgulandı. Yine de tarihten mitolojiye, dinden görsel sanatlara, müzikten tıbbı kadar genişleyebilen sınırlara sahip olan KTE çalışmalarında bir adayın yeterlik için hangi düzeyde, hangi kaynakları temel olarak belirleyip çalışacağı bir karmaşa ve belirsizlik yaratacağından temel bir listenin hem lisansüstü alımlarda hem yeterliklerde belirlenmesi ve ilan edilmesi uygun görüldü. Bunun üzerine tüm katılımcıların önerileriyle şekillenecek bir ortak okuma havuzu için öneriler yapılması kararlaştırıldı.

Oturumda ele alınan önemli bir husus olan yeterlik sınavı hakkında da aşağıdaki görüşler ve öneriler dile getirildi:

- Katılımcılar, bu sınavda sorulacak soruların hangi alanlardan ne şekilde sorulması gerektiği noktasında fikir belirttiler. Öğrenciye daha önce bildirilmesi yararlı görülen okuma listesinin iletilmesi fakat soruların sadece bu okumalarla sınırlı tutulmaması gerektiği vurgulandı. Adayın sadece doktora tezi yazacak sınırlı alan bilgisine sahip olup olmadığının ölçülmesinin amaç olmadığı, aynı zamanda akademisyenlik ve hocalık için yeterli donanıma sahip olup olmadığının da ölçülmesi gerektiği vurgulandı.

- Yeterlik sınavı sırasında öğrencinin edebiyat tarihi, kaynakça, şekil bilgisi, metin bilgisi gibi temel madde başlarından beşer soru olmak kaydıyla toplamda 20 sorudan oluşan bir soru havuzundan rastgele soru çekmesi ve bunlara cevap vermesinin süreci objektif hale getireceği ifade edildi.
- Yeterlik sınavlarının daha işlevsel ve öğrenciyi iyi ölçen bir hale getirilmesi, olumsuz sonuç oranlarını artırmaktan çekinilmemesi gerektiği ifade edildi.

Lisansüstü programlarda hazırlanan tezlerle ilgili meseleler ve bunlarla ilgili görüş ve öneriler aşağıdaki maddelerde özetlenmiştir:

- Tez konusu seçiminde tezin öğrenci tarafından mı, hocası tarafından mı seçildiği hususu ayrıntılı olarak tartışıldı. Tezlerde çoğunlukla metin çalışması ve kısa inceleme yönteminin ağırlıkta olduğu yapılan anket sonucunda ortaya çıktı. Yüksek lisans ve doktora tez konuları arasında devamlılık olmadığı, öğrencinin yüksek lisans ve doktora süreçlerinde ilgi alanlarını devam ettirmeyerek farklı konulara yöneldiği ortaya çıktı.¹
- Konu seçimi başlığında ise genel olarak metin odaklı çalışmalar yapılmasının alan dışından birçok eleştiri aldığı, bu çalışmalarda teori ve tematik yaklaşımların eksikliği üzerinde duruldu. Bu noktada özellikle bir danışman hocanın hakkıyla kaç öğrenciye danışmanlık yapabileceği tartışıldı.
- Yüksek lisansta metin çalışmanın el yazmalarına şekilsel ve dilsel yakınlık kazandıracağı, doktorada ise tahlil yapacak kavrayış ve yeterliğe erişileceği görüşü, tam tersi bir sıralamanın daha doğru bir yöntem olduğu noktasında eleştirildi. Ali Nihad Tarlan, Amil Çelebioğlu gibi alanın kurucu isimlerinin, çalışmalarına tahlille başlayıp daha sonra metin neşrine giriştikleri; bu yöntemin metinlerin anlam

¹ Vakit darlığından dolayı tezin yapısına dair meseleler ayrıntılı olarak tartışılamamıştır. Aslında oldukça önemli olan bu bölümü, sonraki çalıştaylarda tekrar ele almayı umuyoruz. Yine de tezin yapısına dair çerçeve sunumda bir miktar bilgi verilmiştir.

dünyasına hakim olabilmek için önceden tesis edilmiş, düzgün metinler üzerinden alanın anlam dünyasının öğrenciye gösterilmesinin yani yüksek lisansta tahlil, doktorada metin tesisini baz alan çalışmalar yapılmasının daha faydalı olacağı dile getirildi. Daha önce tahlil çalışması yapmayan öğrencilerin, metin kurarken daha çok okuma hatası yaptıkları görüşü de sunuldu. Bu noktada metin ve tahlilin bir tezde dengeli olarak bulunması gerektiği belirtildi. Genel olarak bir kez neşredilmiş metinlerin, içinde metni aksatan büyük hatalar yoksa tekrar tez malzemesi olarak ele alınmaması, bununla beraber hatalı neşirler üzerinden eserlerin tekrar ele alınmasının önünün kapatılmaması gerektiği de güçlü bir şekilde dile getirildi.

- Konu seçimi meselesinde, eş zamanlı yürüyen ve birkaç ay arayla üzerine üç dört tez çalışması yapılan metinlerin de bir problem teşkil ettiği vurgulandı. Mecmua gibi genel isimli ve kütüphane numarası ile kayıtlı eserlerin YÖK TEZ, osmanliedebiyati.com gibi mecralarda detaylıca aranmasının ve malzemenin çalışılmadığından emin olunduktan sonra çalışmaya başlanmasının önemi üzerinde duruldu. Benzer konulu ve aynı metnin tekraren çalışılmasına YÖK'ün bir yaptırım uygulaması sonuç getirebilir önerisi ileri sürüldü. Bu noktada Türkiye'deki bütün üniversitelerin Klasik Türk Edebiyatı sahası lisansüstü programlarında yapılmış ve yapılmakta olan tez çalışmalarının başlıklarının belirlenerek bu mecralara ek olarak yıllık bibliyografya şeklinde yayımlanması da teklif edildi.
- Tezin yazılma aşamasında danışman belirlenme süreçleri ve yöntemleri, teze harcanan mesai, danışmanın tez takibi, tez izleme komitelerinin takibi, danışman-öğrenci görüşme sıklığı, tez izlemelerinin geri bildirim -yorum yapılması noktaları ele alındı. "Tez izleme komitelerinin yapacağı olumsuz yorumların öğrenciye değil danışman hocaya yapıyor muş gibi algılanması bu jürileri işlevsizleştiriyor olabilir mi?" yorumu yapıldı.

- Enstitülerin şehir dışına jüri üyesi olarak gitmesi gereken hocalara harcırah ödeneği vermemesinin, toplantıların gerçekleştirilmesini engelleyici bir faktör olabileceği belirtildi.
- Arşiv belgelerinden yeterince yararlanılmadığı hususu dile getirilerek, bunun yaygınlaştırılması gerektiği belirtildi.
- Metin okumaya dayalı tez çalışmalarında diliçi çevirinin zorunlu tutulup tutulamayacağı da bu başlık altında irdelendi ve diliçi çeviri her çalışmada zorunlu olmasa bile çalışmalarda diliçi çeviri yapılmasının faydalarına işaret edildi.
- Öğrencinin zamanı iyi kontrol edebilmesi adına doktora tez döneminde olduğu gibi yüksek lisans tez döneminde de bir kere olmak üzere ilk dönemin sonunda rapor vermek şartı getirilebileceği konuşuldu.
- Metin tahlili bahsinde, bu metnin edebiyat tarihine katkısının ne olduğu üzerine yeterince durulmadığı, tezlerde bu hususa özel önem verilmesi gerektiği vurgulandı.
- Tez danışmanlığıyla ilgili hususlar da bu oturumda aşağıda özetlenen şekilde ele alındı:
- Danışmanlıkların belirlenmesinde hocaların, doktora adayının belirlediği ve çalıştığı konu üzerinde hakimiyeti olup olmaması meselesinin önemli olduğuna; buna uygun bir şekilde öğrenci seçilmesi gerektiğine değinildi.
- Bir doktora öğrencisinin yaptığı çalışmada o alanla ilgili en derinlikli bilgiye sahip olması gerektiği, dolayısıyla hocasının bilgi sınırlarını aşmasının gayet doğal ve beklenir olduğu dillendirildi. Danışmanın bu noktada bir doktora adayına yapacağı katkının, araştırmanın bilimselliği noktasında bir rehberlik ve yönlendirme olduğu ifade edildi. Ancak hocaların belli bir bilgi birikimine sahip olmadığı bir çalışma konusunda yeterli yönlendirme ve kılavuzluğu yapamayacağından hareketle bunun aksi görüşler de dile getirildi.

Bu oturumda tez savunmalarının yapılma şekilleri hakkındaki meseleler de ayrıntılı olarak ele alındı. Bu konuyla ilgili görüş ve öneriler aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir:

- Tez savunmasında bazı eksik ve hataların bir ay içinde düzeltilip o şekilde enstitüye teslim edilmesi şartıyla onaylanan tezlerin belirtilen tarihler yapılmadan teslim edilebildiğine dikkat çekilerek tez danışmanlarının bu hususa dikkat etmesi gereği vurgulandı.
- Jüri üyelerinin hatta danışmanların bile tezi okumada tekâsül gösterdiklerine dikkat çekilerek eskiden olduğu gibi enstitünün, jüri üyelerinden savunmadan önce tez hakkında yazılı bir rapor istemesiyle bunun önüne kısmen geçilebileceği belirtildi.
- Savunma aşamasında en önemli unsur olan jüri teşekkülü sırasında kriterler neler olmalıdır, savunmanın bir formatı olmalı mı olacaksa nasıl olmalı, öğrencinin sunum yapması zorunlu tutulabilir mi, jürideki her hoca soru sormalı mı, soracaksa kaç soru sormalı, sonuç öğrenciye kim tarafından nasıl bildirilmeli gibi sorular ön plana çıkmakla beraber bu konularda ortak bir kanaate varılamadı.
- Bu süreçte öğrenci tarafına bakıldığında en çok şikayet edilen maddelerin, düzensiz sorulan sorular ve tahkir edici ifadelerin kullanımının olduğu ortaya çıktı. Bu hususa dikkat edilmesi ve öğrenciler tarafından tahkir ve aşağılama olarak algılanabilecek üstten bir tavır takınılmadan, hocalık vakarına yakışacak bir üslupla soru sorulması gerektiği belirtildi.
- Doktora tez savunmasından sonra öğrenciye cübbe giydirilebileceği ancak yüksek lisansta bu merasimin yapılmasına gerek olmadığı düşüncesinde bir uzlaşma sağlandı. Cübbenin enstitü ya da bölüm tarafından temin edilmesi ve giyildikten sonra âdet olduğu üzere adayın koridorda bir tur gezdirilmesinin yerinde olacağı itirazsız kabul gördü.

Tüm bu tartışmalar neticesinde kütüphane kataloglarının elden geçirilmesi, Avrupa'daki detaylı katalogların benzerlerinin Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'nca yeniden düzenlenmesi, danışmanlıklarda hocanın hakkıyla yönlendirme yapamayacağı sayıda öğrenci yığılmalarının önüne geçilmesi, metin ve tahlil çalışmalarının eş zamanlı ve diliçi çeviri ile yapılması, literatür ve bibliyografya araştırmalarının güncel olarak takip edilmesi noktasında uzlaşılarak oturum sona erdirildi.

3. SONUÇ

3.1. Genel Değerlendirme

Çalıştayın kısa süren genel değerlendirme bölümünde; başta moderatörler olmak üzere çalıştay katılımcıları, KTE sahasındaki araştırmacıların bir araya gelip alana dair sorunları tartışma fırsatı buldukları böyle bir çalıştayın düzenlenmiş olmasından duydukları memnuniyeti ifade ederek bu çalıştayların devamının getirilmesi hususunda görüş birliğine vardılar. Çalıştay programının içerik bakımından çok yoğun olması sebebiyle belirlenen konuların gerektiği gibi ayrıntılı olarak müzakere edilemediği yönünde varılan görüş birliği ile, sadece lisansüstü derslerin müzakere edileceği ikinci bir çalıştayın İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde düzenlenmesine karar verildi.²

Alandaki öğretim üyesi sayısının artışıyla birlikte akademik araştırmalarda gözle görülür biçimde niceliksel bir artış olduğu ancak nitelik bakımından bir düşüş yaşandığı gerçeğinden hareketle, bu araştırmaların daha nitelikli bir hale getirilebilmeleri adına tez savunmaları, makale hakemlikleri gibi değerlendirme süreçlerinin dikkat ve titizlikle takip edilmesi gerektiğine vurgu yapıldı.

---

² Söz konusu çalıştayın 2020 yılının Eylül ayında düzenlenmesine karar verildiği ve çalışmalara da başlandığı halde, Covid-19 virüsü sebebiyle ülkemizin ve dünyanın yaşadığı pandemi yüzünden çalıştayın ileri bir tarihte düzenlenmesi kararlaştırıldı.

3.2. Oturumlardaki Özet Sonuçlar

3.2.1. Birinci Oturumdaki Sonuçlar

- KTE araştırmalarının nihaî hedefine yönelik bir muhasebe yapılması gerekmektedir.
- KTE araştırmaları için belagat bilgisinin önemi öğrencilere belirtilmelidir.
- Klasik türk edebiyatı alanında kariyer yapacak araştırmacıların lisans döneminden başlamak üzere Arapça ve Farsça bilgisini tedricî olarak edinip doktora yeterlik ya da doktora mezuniyet süresinin sonuna kadar bu iki dili araştırmalarında kullanabilecek düzeyde öğrenmeleri gerekmektedir. Bu iki dilde sahip olunacak yeterliğin klasik edebiyat metnlerindeki Arapça ve Farsça unsurları okuyup anlamaya yönelik olmasına dair müşterek bir kanaat hasıl olmuştur.
- Arapça ve Farsça dışında, özellikle KTE sahasıyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili olan literatürü takip etmek amacıyla İngilizce dil bilgisine sahip olunması gerekmektedir.
- KTE araştırmalarında usul ve metot konusunda bir birlik sağlanması ve bu konuda okunacak ortak kitaplar belirlenmesine gerekmektedir.
- Yüksek lisans ve doktora yeterliği için kaynak eser ve metinlerden oluşan ortak bir okuma listesi hazırlanması gerekmektedir.
- KTE sahasında araştırma yapmak isteyen adayların ikincil kaynaklar üzerinden klasik edebiyat metinleri ile karşılaştırılması uygun değildir. Bunun yerine lisans döneminden başlamak üzere, özellikle lisansüstü eğitimleri sırasında öğrenciler klasik edebiyat metnlerinin bizzat kendilerini okumaya yönlendirilmelidir.

- Öğrencinin rahatça araştırma yapabilecek ölçüde literatür bilgisine sahip olması, yazma eser okuma becerisi kazanmış olması ve klasik edebiyatın temel eserlerinden en azından birkaçını baştan sona okumuş olması ortak beklenti olarak kabul edildi.
- Lisansüstü alımlarında yapılan mülakat ve yazılı sınavlarda öğrencinin el yazması okuma becerisinin ölçülmesi gerekmektedir.

3.2.2. İkinci Oturumdaki Sonuçlar

- Lisansüstü eğitim programlarında okutulacak derslerin konularında çeşitlilik sağlanmalı, benzer isim ve muhtevalı derslerin okutulmasından kaçınılmalıdır.
- Öğrencilerin lisans seviyesinde kazanması beklenen bilgi ve becerileri kazandırmaya yönelik derslerin lisansüstünde yeniden okutulmasıyla kredi ve zaman israfı yapılmamalıdır.
- Lisansüstü programlarımızda okutulan derslerin listesine ve ayrıntılı içeriğine ulaşılması amacıyla bölümlerin internet sayfalarına ilgili dokümanlar yüklenmelidir.
- KTE lisansüstü programlarını bitiren öğrencilerin *Metin Okuma*, *Metin Neşri*, *Metin Tamiri*, *Metin İnceleme* gibi konularda gerekli yetkinliği kazanması için ders programlarında bu konularla ilgili derslerin zorunlu olarak okutulması gerekmektedir. Ayrıca *Klasik Türk Edebiyatının Kaynakları*, *Belagat*, *Çağatay Edebiyatı*, *Mecmualar*, *Mesnevi*, *Farsça*, *Arapça ve Diliçi Çeviri* gibi derslerin de seçmeli olarak okutulması gerekir.
- Lisansüstü programlarında okutulması beklenen bir ders okutacak öğretim üyesi bulunmaması durumunda da öğrencilerin bu dersleri almak üzere farklı üniversitelere yönlendirilmesi sağlanabilir.

- Öğrencilerin alacakları derslerle ilgili olarak asgarî krediye bakılmaması ve fazladan aldırılacak derslerle iyi birer akademisyen olmalarına öncelik verilmesi gerekir.
- Lisansüstü programlarında okutulacak zorunlu ve seçmeli dersler için örnek bir müfredat oluşturulmalıdır. Bu hususun başka bir çalıştayda ayrıca ele alınması konusunda fikir birliğine varılmış olup yakın zamanda İstanbul Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Anabilim dalı tarafından bir çalıştay düzenlenmesine karar verilmiştir.
- Lisansüstü derslerinin her hafta düzenli olarak yapılması ve derslerde hem öğrencilerin hem de hocaların aktif olduğu bir ders ortamının sağlanması gerekmektedir.
- Öğrencilerin alanımızla ilgili temel konuları ve problemleri bilmeleri, alanımızla ilgili genel literatürü okumaları için hazırlanmış okuma listelerinin faydalı olacağı görülerek tavsiye edilmiştir.
- “Seminer” ve “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik” derslerine gerekli özenin gösterilmesi ve bu derslerde teorik bilgiler verildikten sonra muhakkak uygulama yapılması gerekmektedir. “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik” dersinin farklı alanlardaki öğrencilere ortak olarak verildiği durumlarda, KTE hocalarının da sürece müdahil olması gerekmektedir.

3.2.3. Üçüncü Oturumdaki Sonuçlar

- Metin tahlili içeren tezlerde bu metnin edebiyat tarihine katkısının ne olduğu ifade edilmelidir.
- Kalıcı bir unvan kazandığı için doktora tez savunmasından sonra öğrenciye cübbe giydirilebilir ve bölüm koridorunda bir tur gezdirilebilir fakat yüksek lisansta bu merasimin yapılmasına gerek yoktur.
- Yüksek lisans giriş sınavında, doktora giriş sınavında ve doktora yeterlik sınavında tüm katılımcıların önerileriyle

şekillenecek bir ortak okuma havuzu oluşturulması gerekmektedir.

- Yeterlik sınavlarının daha işlevsel ve öğrencinin bilgi ve donanımını ölçmekte daha etkin bir duruma getirilmesine dikkat edilmelidir. Bu hususta kurumların, lisansüstü programlarının başarısızlık oranlarının artmasından ya da istatistiklerinin düşmesinden çekinmemeleri gerekir..
- Metin çalışmalarının ve tahlil çalışmalarının bir tezde dengeli olarak bulunması gerekir.

Artı değer katılmaksızın aynı konuların ya da aynı metinlerin tekraren çalışılmasının önüne geçilebilmesi hususunda YÖK'ün bir yaptırım uygulamasının fayda sağlayabileceği görülmektedir. Bu noktada, Klasik Türk edebiyatı sahasında tamamlanmış ve yürütülmekte olan tez, kitap, makale vb. çalışmaların bütün üniversitelerdeki hocalardan künye bilgileri ile toplanarak yıllık bibliyografya formatında bu mecralara (YÖK TEZ, osmanliedebiyati.com vs.) ek olarak yayımlanması sağlanmalıdır.

EKLER

EK 1: Çalıştay Afışı

**İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ**
Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

**KLASİK TÜRK EDEBİYATI
LİSANSÜSTÜ ÇALIŞTAYI**

**PROBLEMLER, TESPİTLER,
ÖNERİLER**

DÜZENLEME KURULU:

Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ
Prof. Dr. Sadık YAZAR
Prof. Dr. Mücahit KAÇAR
Doç. Dr. Berat AÇIL
Dr. Öğr. Üyesi Esmâ ŞAHİN
Arş. Gör. Dr. Süreyya PEKŞEN
Arş. Gör. Ahmet Emin SARAÇ
Öğr. Gör. Resul ALTUNTAŞ
YL Öğrencisi Rumeysa BAYRAM

**20 Ocak 2020,
Pazartesi Günü
Saat: 09:00 - 17:30**

**Yer: İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Güney Kampüs B Blok Seminer Odası**

Not: Sadece davetlilere açıktır.

EK 2: Çalıştayı Program Akışı

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ KLASİK TÜRK EDEBİYATI PROBLEMLER, TESPİTLER LİSANSÜSTÜ ÇALIŞTAYI ÖNERİLER	
ÇALIŞTAY PROGRAMI	
09:30-10:00	Açılış Konuşmaları
	- Prof. Dr. Muhammed Dayıoğlu (Türk Dil ve Edebiyatı Bölümü Başkanı) - Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu (Edebiyat Fakültesi Dekanı)
10:00-11:30	I. OTURUM KTE Lisansüstü Eğitiminde Yeterlikler
Moderatör	Prof. Dr. Hatice Aynur
	- Oturumun Çerçeve Sunumu (Prof. Dr. Sadık Yazar) - Oturumda müzakere edilecek konu başlıkları: - Klasik Türk edebiyatı araştırmaları için gerekli "alet ilimleri". - Dil yeterlikleri - Tarihî Türkçe bilgisi ve Osmanlı Türkçesi yeterliği - Kuram/ Nazari bilgi (belagat, aruz-kafiye ve nazım şekilleri, modern kuramlar) yeterliği - Klasik Türk edebiyatını besleyen kaynaklar yeterliği - Müsterek yeterlikler belirlenebilir mi?
11:30-11:45	Çay - Kahve Molası
11:45-13:15	II. OTURUM KTE Lisansüstü Eğitiminde Yeterlikler
Moderatör	Prof. Dr. M. Fatih Köksal
	- Oturumun Çerçeve Sunumu (Prof. Dr. Mücahit Kaçar) - Oturumda müzakere edilecek konu başlıkları: - Zorunlu ve seçmeli dersler - Derslerin işleniş - Seminer ve Bilimsel Araştırma Usulleri ve Etik derslerinin işleniş - Ders açılmasında öğrenci talepleri - Ortak zorunlu dersler - Ana bilim dalı dışından ya da diğer üniversitelerden ders alınması
13:15-14:30	Yemek Molası
14:30-17:30	III. OTURUM KTE Lisansüstü Eğitiminde Tezler
Moderatör	Prof. Dr. Nihat Öztoprak
	- Oturumun Çerçeve Sunumu (Doç. Dr. Berat Açı) - Oturumda müzakere edilecek konu başlıkları: - Tez danışmanlığı - Tez konusu seçimi - Tez yapısı ve niteliği - Tez süreci ve takibi - Tez savunması
17:30-18:00	Değerlendirme Oturumu

EK 3: Çalıştaydan Fotoğraflar

